

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΤΟΣΙΣΤ ΣΑΒΒΑΤΟΝ 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1938 4 43-44

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Περὶ τὴν μεσημβριαν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς, ἐπιούσης τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χρυσοστόμου, ὁ Προπρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Καθηγητῆς Γρηγόριος Παπαμιχαὴλ εἶπεν ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου τὰ ἀκόλουθα:

Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς χθὲς βαθεῖα ὀδύνη συνέχει τὰς ψυχὰς σύμπαντες τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ τοῦ μεγάλου τῆς Πρωθιεράρχου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου. Τὴν θλίψιν δὲ ταύτην αἰσθάνεται ἕξ Ἰσου ζωηρὰν οὐ μόνον ἢ καθ' ὄλου ὀρθοδοξία, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρος ὁ παγκόσμιος θεολογικὸς κόσμος, διότι ὁ ἀείμνηστος Πρωθιεράρχης, διὰ τὴν μεγάλην του θεολογικὴν σοφίαν ἀποκτήσας διεθνῆς ἐπιστημονικὸν κύρος, δὲν ἀνῆκεν εἰς μόνην τὴν ὀρθόδοξον θεολογικὴν ἐπιστήμην, τῆς ὁποίας ἀπετέλει περιφανὲς ἀγλαΐσμα, ἀλλ' ἐλογίζετο αὐθεντία παγκόσμιος εἰς πάντας τῆς θεολογίας τοὺς κλάδους· διὰ τοῦτο πανταχοῦ τὸ ὄνομά του ἀνεφέρετο μετὰ μεγάλου θαυμασμοῦ καὶ πολλῆς τιμῆς.

Ὁ ἀείμνηστος Πρωθιεράρχης, καταγόμενος ἐκ Μαδύτου τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ φέρων ἐφόδιον ὄντως χριστιανοπρεπῆ ἀνατροφῆν, ἐκ παιδῶν ἠγάπησε τὰ ἱερὰ γράμματα, μετὰ σπουδᾶς δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἱεροσολύμοις καὶ Σμύρνῃ καὶ κατοπιν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐπλούτισε τὰς θεολογικὰς του γνώσεις ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Ἀκαδημαῖαις Κιέβου καὶ Πετρούπολεως, ὅπου εἶχε σταλῆ μερίμνη τῆς μακαριστῆς Βασιλίσσης Ὁλγας, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν τῆς ὁποίας προστασίαν καὶ διετέλει.

Μετὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀποφοίτησίν του προσεκλήθη ὡς Καθηγητῆς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ὀνομαστῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, τῆς ὁποίας μετὰ τετραετίαν διωρίσθη καὶ Διευθυντῆς, προσελθὼν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Ἐν Ἱεροσολύμοις ἠδυνήθη νὰ ἰδρῦσῃ τὸ ἔκτοτε ἀνελλιπῶς ἐκδιδόμενον θεολογικὸν περιοδικὸν «Νέα Σιών», εἰς τὴν ἀρτίαν τοῦ ὁποίου ἐμφάνισιν εἶχεν ὀλοψύχως ἐπιδοθῆ μετὰ τοῦ τότε Ἀρχιεπιγραμματέως

τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου Ἀρχιμ. Μελετίου Μεταξάκη, διηνεκῶς διὰ σοφῶν μελετῶν καταπλουτίζων αὐτὸ καὶ ἐπιβάλλων εἰς τὸν θεολογικὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον. Μετὰ δεκαετίαν κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου εἰς Ἀλεξανδρείαν, διηκόνησεν ἐν τῇ ἐκεῖ Ἐκκλησίᾳ ὡς Προϊστάμενος τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ, συνηχίζων δὲ ἀδιάλειπτον τὴν θεολογικὴν του συγγραφικὴν δρασίαν, ἐπέσυρε τὸν θαυμασμὸν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἣτις καὶ ἔσπευσε νὰ ἀνακηρύξῃ αὐτὸν Διδάκτορα τῆς Θεολογίας «τιμῆς ἕνεκεν». Ἡ φήμη του ὡς δοκιμωτάτου διδασκάλου καὶ τὸ ἕξοχον αὐτοῦ ἦθος ἔφερεν αὐτὸν μετὰ διετίαν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀποχώρησιν τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀ. Διομήδους Κυριακοῦ ἐκλήθη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Θεολ. Σχολῆς εἰς διαδοχὴν του ἐν τῇ ἔδρῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ αἰόιδιμος Χρυσόστομος, μερίζων τὴν διδακτικὴν του δρασίαν μεταξὺ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν οὐ μόνον γενεὰς ὅλας σπουδαστῶν ἐσόφισε διὰ τῆς λαμπρᾶς του διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων του συγγραφῶν κατεπλούτιζε τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν, τῆς ὁποίας οὕτω ἀπέβη κράτιστος στηλοβάτης. Τοιοῦτον ἐγνώρισαν αὐτὸν καὶ οἱ διεθνεῖς θεολογικοὶ κύκλοι, ἰδίᾳ δὲ καὶ εἰς προσωπικὰς ἤλθον μετ' αὐτοῦ σχέσεις, πρὸ πάντων ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ, ὅπου μετέσχε θεολογικῶν συζητήσεων μετ' ἐπιφανῶν θεολόγων τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου.

Αἱ δεινὰ ἔθνη καὶ περιπέτεια τῶν ἐτῶν 1922 καὶ 1923 εἶχον δημιουργήσει καὶ εἰς Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐκτάκτως ταραχώδη κατάστασιν. Ἡ πρωτόθρονος Μητρόπολις τῶν Ἀθηνῶν εὐρέθη κενή, τοσαύτη δὲ ἀγωνία συνεῖχε καὶ τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαόν, ἕνεκα τοῦ ἄκρως κρισίμου τῶν περιστάσεων, ὥστε μόνον μία προσωπικότης ἀνεγνωρισμένου ἠθικοῦ κύρους καὶ καθολικῆς ἐπιβολῆς ἠδύνατο νὰ

ἀποκατάσταση τὸν ἀνατραπέντα ρυθμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν διαταραχθεῖσαν γαλήνην. Τὴν προσωπικότητα ταύτην δὲν ἐβράδυνε νὰ διακρίνῃ ἡ κοινὴ συνείδησις πάντων τῶν δισταμένων ἐν τῷ καθηγητῇ Ἀρχιμανδρίτῃ Χρυσόστομῳ, αἱ πολλαπλαῖ τοῦ ὁποίου ἀρεταὶ ἠγγυῶντο τὴν κατάπαυσιν τῆς θυέλλης καὶ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εὐδῶσιν.

Οὕτω ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τῆς καθηγητικῆς ἔδρας ὁδηγηθεὶς εἰς τὸν Προεδρικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θρόνον, ὀλοψύχως ἀφοσιώθη εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν χαμαὶ κειμένων, τὴν διαλλαγὴν τῶν διεστῶτων, τὴν ἀνασύνησιν τῶν συγκεχυμένων καὶ τὸν συντονισμόν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων πρὸς σκοποὺς δημιουργικοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παρὰ τὴν προφανῶς ἀνώμαλον περίοδον, καθ' ἣν ἐκυβέρνησε τὴν ὀλκάδα τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς εἰς τὸ πρωθιεραρχικόν του καθῆκον ἐκίμπτου καὶ ἀδιαλείπτου ἀφοσιώσεως, τῆς πειρομιᾶς, περῶτητος τοῦ χαρακτήρος, τῆς ἡμερότητος τοῦ ἤθους, τῆς ἱεροπρεποῦς σεμνότητος καὶ τῆς καθ' ὅλου συμβιβαστικῆς πολιτείας του, καθ' ὅλην τὴν δεκαεξαετῆ πρωθιεραρχικὴν του ἡγεσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ ἀδιατάρακτον τὸν ρυθμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, νὰ προαγάγῃ σπουδαίως τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ προσδώσῃ εἰς τὴν πρωτόθρονον Ἀρχιεπισκοπὴν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἰδιάζουσαν αἴγλην. Μηδέποτε γνωρίζας ἀνάπαυσιν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐργαζόμενος ὡς Πρωθιεράρχης, ὡς Ποιμὴν, ὡς Διδάσκαλος καὶ ὡς συγγραφεύς, ἐπρόφθανε πανταχοῦ εἰς τὴν πολυσχιδεστάτην διακονίαν του, εἰς πᾶσαν πρωτοστατῶν φιλανθρωπικὴν καὶ κοινωφελῆ κίνησιν, συνεχῶς ἐκδαπανώμενος, πάντοτε ὑπὲρ τὸ προσῆιον, μετὰ πρωτοφανοῦς αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας.

Διὰ τὴν καταπληκτικὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ γονιμότητα ὑπῆρξεν ὁ καθ' ὅλον τὸν πρῶτον πανεπιστημιακὸν αἰῶνα πρῶτος καὶ μόνος ὁ τῆς συνελεύσεως τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου παμψηφεί ἐκλεγείς Ἐπίτιμος αὐτοῦ Καθηγητῆς καὶ τὸ πρῶτον θεολογικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Πεντακοσίους που τίτλους σοφῶν ἔργων ἀναγράφει ὁ κατάλογος τῶν συγγραφῶν του, αἱ ἐκ τῶν ὁ-

ποίων ἐκκλησιαστικοῖστορικαὶ ὀγκώδεις μονογραφίαι κατέστησαν αὐτὸν κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνόδου του εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἰδρύσας τὸ θεολογικὸν περιοδικὸν «Θεολογία», ἐνεφάνισεν αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν ὡς τὸ μόνον ὄργανον τῆς ὀρθοδόξου ἐπιστημονικῆς σκέψεως ἐν Ἑλλάδι, πλειστάκις δὲ καὶ μετὰ καταπληκτικῆς ἐνημερότητος καὶ εὐχερείας διεπραγματεύετο ἐκκλησιαστικοῖστορικὰ θέματα καὶ ἐν τῷ ἐπισήμῳ Δελτίῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία», καταφατίζων τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν εἰς τὰ ἐκάστοτε ἐπίκαιρα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ἐνδιεφέρετο διὰ πᾶσαν λεπτομέρειαν, πολλάκις ὁ ἴδιος ἀναπληρῶν τὸν τυχὸν ἀσθενοῦντα Διευθυντὴν τοῦ φύλλου καὶ διορθῶν τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια μέχρι βαθείας νυκτός. Κατ' αὐτὰς τὰς προθανατίους στιγμὰς εἰς τὸν ἔχοντα τὴν τιμὴν νὰ ὀμιλῇ ταύτην τὴν σιγμὴν ἀνέθετε τὴν φροντίδα τῆς μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκδόσεως τῆς ἡδὴ ὑπ' αὐτοῦ συγγεγραμμένης Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, μεθ' ὑποδείξεως λεπτομερειῶν καταπληττουσῶν διὰ τὴν διαύγειαν τῆς ἐπιστημονικῆς του μνήμης εἰς τόσον κρίσιμους δι' αὐτὸν στιγμὰς καὶ διὰ τὸ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον αὐτοῦ πρὸς τὴν διὰ τῆς ἐπιστήμης ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Κύψας ὑπὸ τὸ βάρος τῶν δυσυπολογίστων του καθηκόντων ὁ Μακαριώτατος Χρυσόστομος ἔπεσεν ἐπὶ κλίνης ἀσθενείας βίρας, ἵνα ἐγερθῆ μόνον εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ὀρίζει διὰ τὰς δικαίας ψυχὰς, τὰς ἀγωνισθείσας τὸν καλὸν ἀγῶνα κατὰ τὴν ἐπίγειόν των ζωὴν. Οὕτω προσετέθη εἰς τὴν χορείαν τῶν μακαριστῶν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ὁ ἀκραιφνῆς Ἕλληνας, ὁ ἀδιάβλητος ἱεράρχης, ὁ σοφὸς θεολόγος, ὁ ὑπέρμαχος καὶ στηρικτὴς τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως. Παρὰ τὸ τίμιον σκῆνος τοῦ Μακαριωτάτου Πατρός, Διδασκάλου καὶ Ποιμένου ἡμῶν Χρυσόστομου ἱσταμένη ἐν ὑίκῃ εὐλαβείᾳ ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἐν εὐλογίαις προφέρει τὸ ὄνομά του, καὶ εὐχεται ὅπως ὁ ἐπουράνιος Μέγας Ἀρχιερεὺς ἀναπαύσῃ μετὰ τῶν ἁγίων τὴν μακαρίαν ψυχὴν του.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Τὸ φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐξετυποῦτο, ὅτε ἀνηγγέλθη ἡ θλιθερά εἰδησις περὶ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυροῦ Χρυσοστόμου τῆ 9.10' πρωϊνῆ.

Ἡ Α.Μ. μέχρι τελευταίας πνοῆς διετήρει διαυγέστατον τὸ πνεῦμα, ἐπανειλημμένως δὲ συνεζήτει: μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἐκφράζων πρὸ παντὸς τὴν λύπην του, διότι ἀφίνει κενά τινα εἰς τὸ ἔργον του περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀποχλείας, μὲ τοῦ ὁποῖου τὴν συγγραφὴν ἠσχολεῖτο τὸ τελευταῖον διάστημα, συνέστησε δ' ἔπως παραδοθῆ τὸ χειρόγραφον πρὸς τὸν παλαιόν του μαθητὴν Προπρύτανιν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γρηγόριον Παπαμιχαήλ, μετὰ λεπτομερῶν ὑποδείξεων πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἐκδόσιν. Τοῦ ἔργου τούτου σελίδας ὑπηγόρευε πρὸς καθαρογραφὴν εἰς τὸν ἀνεψιόν του μέχρι τοῦ μεσονυκτίου τῆς παραμονῆς τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχε κομισθῆ ἐπὶ φορείου εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ἀπὸ ἡμερῶν προδλέπων τὸν θάνατον ἀντιμετώπισεν αὐτόν μετὰ πρωτοφανοῦς ψυχραιμίας. Τὴν 9ην πρωϊνῆν μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας, τὴν ὁποίαν εἶχον τελέσει εἰς παρακείμενον δωμάτιον οἱ ἐν τῷ νοσοκομείῳ εὐρισκόμενοι ἱερεῖς, ἐζήτησε καὶ μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐξέτεινε τὰς χεῖρας καὶ ἐξέπνευσεν ἡρέμα ἀμέσως, χωρὶς νὰ προσφέρῃ πλέον οὐδεμίαν λέξιν.

Παρὰ τὴν κλίνην του εὐρίσκοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἡ ἀδελφὴ του, οἱ στενωτέρω συγγενεῖς, οἱ θεράποντες ἰατροὶ ὁ Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰάκωβος, ὁ Μητροπολίτης Ναυπακτίας κ. Γερμανός, ὁ Ἐπίσκοπος Ταλαντίου κ. Παντελεῖμων, ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Πεντέλης κ. Χρυσόστομος, οἱ ἱεροκήρυκες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ.κ. Παπουτσόπουλος καὶ Ἀνδρώνης καὶ ὁ διάκονος αὐτοῦ Γαβριὴλ Ρεθίθης.

Εἰς πάντας, ὅσοι κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν σεπτὸν Πρωθιεράρχην, εἶχε κάμει ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ἢ προσήλωσις εἰς τὸ καθήκον καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του δι' ὅλα τὰ τρέχοντα ζητήματα, ὅπερ δὲν εἶχε παύσει οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐκδηλῶν παρὰ τὰς συστάσεις τῶν θεραπεύοντων ἰατρῶν καὶ Μητροπολιτῶν, ὅπως ἀφήσῃ κατὰ μέρος πᾶσαν φροντίδα. Ἐδίδεν ὁδηγίας δι' ὅλα τὰ ζητήματα, ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε τὸ γεγονός ὅτι ἐνδιεφέρθη καὶ δι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας. Τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Γερασίμου ἐνεθυμήθη ὅτι συνέγραψεν ἰδιαιτέραν μελέτην, περὶ αὐτοῦ, ἀνέκδοτον ἀκόμη, καὶ ἀνέφερον εἰς τὸν παριστάμενον ἀνεψιόν του τοῦ φυλάσσει τὰ χειρόγραφα.

Ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀνεκοινώθη ἀμέσως εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Γεωργακόπουλον, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Ὁ κ. Γεωργακόπουλος, εὐθὺς ὡς ἐπληροφορήθη τὸ θλιθερὸν συμβάν, ἀνήγγειλε τοῦτο πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργόν.

Ὁ κ. ὑπουργός, κατ' ἐντολὴν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ μετέβη ἀμέσως εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ὑπέβαλε τὰ συλλυπητήρια τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Πρωθιεράρχου καὶ τοὺς εὐρισκόμενους κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὸ νοσοκομεῖον Μητροπολίτας. Ὁ κ. Γεωργακόπουλος ἀνήγγειλεν ἐπιπροσθέτως τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως, ἔτι ἢ θὰ κηδεῖα τελεσθῆ δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἀποδοιμῶν εἰς τὸν νεκρὸν τιμῶν ἀντιστρατήγου ἐν ἐνεργείᾳ, διοικητοῦ Σώματος στρατοῦ.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδρίαζε καθ' ἣν στιγμὴν ἀνηγγέλθη εἰς αὐτὴν τὸ θλιθερὸν γεγονός. Ὁ προεδρεύων ταύτης Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος, ἐγερθεὶς τῆς θέσεώς του, ἀνήγγειλε τὸ θλιθερὸν γεγονός πρὸς τοὺς λοιποὺς Συνοδικοὺς Μητροπολίτας, οἱ ὁποῖοι ἤκουσαν τὴν ἀνακαίνωσιν ἐπίσης ὄρθοι. Ἀμέσως κατόπιν ὁ Κυβερνητικὸς ἐπίτροπος κ. Πετρακάκος εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Ἡ Πολιτεία συμμερίζεται ἐκθέως τὴν ἦν τὸσον εὐγλώττως διηρμήνευσεν ὁ ἅγιος Τοποτηρητῆς δδύνην τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ δυσαναπληρώτῳ ἀπωλείᾳ τοῦ Πρωθιεράρχου ἡμῶν, συμμετέχουσα ἰσαδέλφως τοῦ θαρῆος αὐτῆς πένθους.

Ἐπεσον ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ μνημειώδει ἀληθῶς ἐκτελέσει τοῦ ἱεροῦ του καθήκοντος καὶ πίπτων εὐθύτατον ἐχάραξεν ἡμῖν τὸν δρόμον τῆς προσηλώσεως πρὸς τὰς εὐαγγελικὰς ἀρχὰς ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς αὐτοθυσίας ἐν τῷ καθήκοντι.

Ἡ φωτεινὴ καὶ πανσεβάσμιος τοῦ Προέδρου ἡμῶν μορφή θέλει παραμείνει ἀλησμόνητος ἐπὶ μῆκιστον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ἡμῶν, οἵτινες ἐν τῷσδε ματαίως θὰ ἀναζητῶμεν ἴδν ἐν ὑστέροις μάλιστα χρόνοις ὑπέροσφον διδάσκαλον καὶ μακρόθυμον ποιμαντορῖα τὸν φωτεινότερον ἀποτελεῖ σταθμὸν καὶ ἐν τῇ ἐμπράκτῳ πολλαπλῇ καὶ εὐεργετικῇ ἐκδηλώσει τοῦ ἔργου τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἔθνους.

Πρὸ δὲ τῆς γονιμοτάτης πνευματικῆς τοῦ Πρωθιεράρχου παραγωγῆς, δι' ἧς ὑπερανθρώπως ἐπλούτισε τὴν ἐλληνικὴν Ἐπιστήμην, σύγχρονοί τε καὶ μεταγενέστεροι θὰ ἐξίστανται πάντοτε, ἀπορούντες πῶς ἡ ζωὴ ἐνδὸς ἀνδρός, ὑπὸ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων μάλιστα περιβεβλημένου βαρειῶν ὑποχρεώσεων, ἐξήρκεσεν εἰς τοσοῦτον ἐργασίας ἔργον.

»Κλίνωμεν γόνυ εὐλαβῆς πρὸ τῆς σεμνῆς καὶ σεβασμίας σοροῦ τοῦ Πρωθιεράρχου ἡμῶν, δεόμενοι ἵνα Κύριος ὁ Θεὸς ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων».

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Πετρακάκου, οἱ Συνοδικοί, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν προεδρεύοντα τῆς Συνόδου Μητροπολίτην Φθιώτιδος, κατήλθον εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἔνθα, παρισταμένου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Θρησκευμάτων κ. Α. Φιλιπίδου, ἐψάλη τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ τελευτήσαντος Πρωθιεράρχου.

Ἀκολούθως ἡ Σύνοδος συνελθούσα εἰς ἕκτακτον

Ἄρθοδοξον Ἐκκλησίαν, αἱ ἀξιόλογοι συγγραφαὶ αὐτοῦ περὶ τῶν Ἀγίων Γραφῶν, αἱ περὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς μελέται αὐτοῦ, αἱ βαθυστόχαστοι αὐτοῦ καὶ πάμπολλαι ἐπὶ διαφορῶν συγγραμμάτων ἡμετέρων καὶ ξένων βιβλιοκρισίαι του καὶ διάφορα ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰ μελετήματα, αἵτινα τὸ ἐρευνητικὸν ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ πνεῦμα καὶ ἡ σιδηρὰ καὶ ἀκαμπτος αὐτοῦ θέλησις ἔφερον εἰς φῶς. Πρὸς τοῦ ἀσθενήσῃ καὶ πέσῃ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ νοσοκομείου τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ συνέγραφε καὶ ἑτέραν μελέτην περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, λυπηθεὶς διότι λόγῳ τῆς βαρυτάτης ἀσθενείας του θὰ ἄφινεν αὐτὴν ἡμιτελῆ.

Ὡς Ἱεράρχης δ' ὁ ἀείμνητος Χρυσόστομος ἦτο ἀγαθός, πρῶτος, ἀμνηστικός, πλήρης; αὐταπαρησέως καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του, τὸ ὅποιον σήμερον θρηγεῖ τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ.

Ἡ φροντίς αὐτοῦ καὶ ἐνδελεχῆς μέριμνα περὶ τῆς πνευματικῆς, ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, ἡ πύκνωσις τῶν εἰς ἑκάστην ἐνορίαν διαφόρων θρησκευτικῶν κηρυγμάτων ὑπὸ δοκίμων ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων, ἡ ἴδρυσις Κατηχητικῶν Σχολείων πρὸς μόρφωσιν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου νεότητος, ὁ διακαὴς αὐτοῦ πόθος, ὅπως προαγάγῃ πᾶν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα εἰς περιωπὴν καὶ ἐπιφέρει τὴν ὀρθὴν καὶ ποθητὴν λύσιν, οἷα ἦσαν ἡ ἴδρυσις καὶ ἐξύψωσις τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν τοῦ Κράτους, ὁ Ὄργανισμὸς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως τοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος, ὁ Καταστατικὸς χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κλπ. καθὼς καὶ τὸ μέγα ὑπὲρ τοῦ Γενικοῦ καλοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐπιδειχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐνδιαφέρον, παρὰ πάσας τὰς ἀντιξόους περιστάσεις καὶ τὰ ἐπιπροσθούνητα ἐμπόδια, πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι τρανώτατα τὴν ἣν εἶχε περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων Ἀρχιερατικὴν συνείδησιν, ὡς ἄξιος τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς Ἱεράρχης, ὑπὲρ τοῦ χριστεπανύμου πληρώματος, τοῦ ἐφημεριακοῦ καὶ μοναστικοῦ Κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει φιλοπόνως ἐργαζόμενος καὶ ὡς πατὴρ φιλόστοργος μεγάλως μεριμῶν.

Ἡ συμβολὴ του δὲ εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου ζωῆς τοῦ ἔθνους, εἶναι ἐπίσης ἀξία ἐκτιμῆσεως. Ὁ πρὸς τὰς ξένας δ' Ἐκκλησίας φιλικὸς σύνδεσμος, καλλιεργηθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χριστιανικῶν καὶ ἠθικῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἀρχῶν, ἐπέφερε χαλάρωσιν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἔχθρας μεταξὺ τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διέθρουσε τὸν φλογερὸν πόθον πρὸς συνεννόησιν μετ' αὐτῶν καὶ διακανονισμὸν πολλῶν ἐκκρεμούντων Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, τῶν ὁποίων ἡ λύσις ἐὰν ἐπὶ τῆς βάσει πάντοτε τῆς ἀναγνωρίσεως πασῶν τῶν ὑφ' ἡμῶν παραδεγμένων ἐν τοῖς δόγμασι, τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ παραδόσει διδασκαλιῶν, πολὺ θὰ συνετέλει εἰς τὴν ὑπὸ πάντων ποθητὴν προσεχῆ ἔνωσιν πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπὲρ ἧς καὶ ὁ ἐκλιπὼν Πρωθιεράρχης τῆς Ὄρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Χρυσόστομος

Παπαδόπουλος τοσοῦτους κατέβαλε κόπους, ὑπερανθρώπως ἐργασθεὶς.

Ἄλλὰ καὶ ἡ φιλανθρωπικὴ του δραστηριότης διὰ τῆς ἰδρύσεως Ὀρφανοτροφείων καὶ σχολείων, Φιλοπτώχων Ταμείων καὶ ἰατρείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς χάριν τῶν πενομένων καὶ ἀσθενῶν, καθὼς καὶ πολλῶν ἄλλων Φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, εἶναι ὄντως ἐπαινετὴ, θαυμαστὴ, ἀξιουμίμης.

Ἄλλ' ἐπιλείψει με ὁ χρόνος διηγούμενον καὶ ἐκθέτοντα καὶ ἄλλας ἀκόμη σπουδαίας, φωτεινάς, κοινωνικὰς καὶ ἐκπολιτιστικὰς γραμμάς τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου νεκροῦ, τὸν ὁποῖον θρηγεῖ σήμερον οὐ μόνον ἡ Ἑλληνικὴ Ὄρθοδόξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἧς οὗτος προΐστατο ὡς καλὸς Ποιμενάρχης καὶ δεξιὸς οἰακοστρόφος, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος, ὅστις ἐγνώρισε τὴν ἀξίαν του, τὴν μόρφωσίν του, τὰς ἀρετὰς του καὶ τὴν πολυσχιδῆ καὶ πολυμερῆ Ἐκκλησιαστικὴν, ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν δραστηριότητά του.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τῇ ζωῇ· ἐτελεύτησε τὸν θάνατον τοῦ δικαίου καὶ ἀγίου ὄντως ἀνδρός, παραδῶσας τὸ πνεῦμα του εἰς τὸν Πανάγαθον καὶ Παντοδύναμον Θεόν. Ἄλλὰ καὶ νεκρὸς ὢν, πάντοτε θὰ ζῆ ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν, διότι «Εἰς μνημόστυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος»,

Ἀκολουθῶς ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς καὶ οἱ Πρίγκηπες ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ ναοῦ ἀφ' οὗ ἐξέφρασαν τὰ συλλυπητήριά των εἰς τὴν συγγένειαν τοῦ ἐκλιπόντος. Συλλυπητήρια ὑπέβαλεν καὶ ἡ Α.Β.Υ. ὁ Διάδοχος Πρίγκηψ Παῦλος διὰ τοῦ ὑπασιπιστοῦ του.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀνακτος καὶ τῶν Πρίγκηπων, τὸ φέρετρον τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καλυφθὲν δι' ἑλληνικῆς σημαίας μετεφέρθη ὑπὸ ἱερέων καὶ ἐτροποθετήθη ἐπὶ κιλλίθραντος τηλεδόλου, συρομένου ὑπὸ εἴς ἑπτῶν.

Τὰς ταμίας τοῦ φερέτρου ἀνείχον οἱ Σεβ. Μητροπολίται Κεφαλληνίας, Τριφυλίας, Ἀχρίσης καὶ Χαλκίδος, συμπρακτούμενοι ὑπὸ τεσσάρων Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου πρὸ τοῦ κιλλίθραντος ἐβάδιζον Ἱεράρχης κρατῶν βελούδινον προσκέφαλον μετὰ τὰ παράσημα τοῦ ἐκλιπόντος ἐκατέρωθεν δὲ τοῦ φερέτρου ἐβάδιζον οἱ μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, οἱ τρόφιμοι τοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης καὶ αἱ τρόφιμοι τοῦ Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου. Ἡ ἑλληνικὴ ἐξεκίνησεν ἐκ τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως τὴν 4.30' ἀπογευματινῆν, ὑπὸ τὰς πενθίμους κωδωνοκρουσίας τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ.

Τὴν κηδεῖαν παρεκλούθει ἄπειρον πλήθος, τὸ ὅποιον παρὰ τὴν βροχὴν εἶχε καταλάβει ἀσφυκτικῶς τὴν πλατεῖαν καὶ τὰ πεζοδρόμια τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως καὶ τὰς παρόδους.

Ἡ πομπὴ διὰ τῶν ὁδῶν Μητροπόλεως, Ὁθωνος, Ἀμυλίας καὶ Ἀνακτύσεως κατέληξεν εἰς τὸ Ἀ' Νεκροταφεῖον, ἔπου ἔφθασε τὴν 5.20' ἀπογευματινῆν. Ὁ πρὸς τὸ νεκροταφεῖον χώρος καὶ ὁ μὲρὸς ναῦσκος εἶχον διακοσμηθῆ πενθίμως.

Πλησίον τοῦ τάφου, ὁ ὁποῖος παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ

Ἡ ἐκφορὰ τοῦ σκηνόυς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὑπὸ ραγδαίαν βροχήν

Δήμου καὶ εὐρίσκειται ἐκτὸς τοῦ Νεκροταφείου, πλησίον τοῦ ναΐσκου καὶ παραπλευρῶς τοῦ τάφου τοῦ Μητροπολίτου Θεοκλήτου, ἔκαιε λιθανωτὸς ἐπὶ τεσσάρων μεγάλων θυμιατηρίων πενθίμως διακεκοσμημένον.

Κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ταφῆς στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα ἔρριψε τὰς τιμητικὰς βολὰς, ἐνῶ ἡ μουσικὴ τῆς Φρουρᾶς ἐπαίανιζε πένθιμον ἔμβατήριον.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν συνελθοῦσα ἐκτάκτως τῇ 22ῃ Ὀκτωβρίου 1938 ἐπὶ τῇ ὁδυνηρᾷ ἀγγελίᾳ τοῦ θανάτου ἀνδρὸς ἔθνικοῦ, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, μέλους αὐτῆς, ἀπεφάσισε:

- 1) Νὰ ἀναρτηθῇ μεσίσιος ἢ σημαία τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τριήμερον.
- 2) Νὰ κατατεθῇ στέφανος ἐπὶ τῆς σοροῦ αὐτοῦ.
- 3) Νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἐκφορὰν οἱ κ. κ. Ἀκαδημαϊκοί.
- 4) Νὰ ἀγγήσῃ τὰ γράφειά τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας καὶ
- 5) Νὰ ἀποσταλῶσι συλλυπητήρια γράμματα.

Ὁ Πρόεδρος Ἀνώγιος Κερραμόπουλος
Ὁ Γεν. Γραμματεὺς Γεώργ. Π. Οἰκονόμος

Ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συνελθοῦσα ἐκτάκτως σήμερον τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1938, ἡμέρᾳ Σαββάτου καὶ ὥρᾳ 11.30' π. μ. ἐπὶ τῷ βλιβερῷ ἀγγέλματι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ἐπιτίμου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀκούσασα τοῦ Πρυτάνεως καὶ τὴν βαθυτάτην θλίψιν αὐτῆς ἐκδηλώσασα ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ διαπρεποῦς πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαελίσσαντος τακτικοῦ καθηγητοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ εἶτα εἰς ἐπίτιμον καθηγητὴν αὐτοῦ ἀνακηρυχθέντος, ψηφίζει ὁμοφώνως τὰδε:

- 1) Νὰ ἀναρτηθῇ μεσίσιος ἢ σημαία τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τριήμερον.

- 2) Νὰ ἀγγήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον σήμερον ὡς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας αὐτοῦ.

3) Νὰ κατατεθῇ στέφανος ἐπὶ τῷ σαρφῷ νεκρῷ.
4) Νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐκφορὰν αὐτοῦ ὁ Πρύτανης, ἡ Σύγκλητος, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οἱ φοιτηταί.

- 5) Νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.
Ὁ Πρύτανης Γ. Θ. Φωτεινός
Οἱ Συγκλητικοί

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συνελθοῦσα σήμερον Σάββατον 22 Ὀκτωβρίου ὥραν 11 π. μ. εἰς ἐκτακτὸν συνεδρίον ἐπὶ τῇ ὁδυνηρᾷ ἀναγγελίᾳ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

καὶ τὴν βαθυτάτην αὐτῆς θλίψιν ἐκδηλώσασα διὰ τὴν τελευτὴν διαπρεποῦς πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαπρεποῦς θεολόγου διεθνοῦς φήμης, τιμήσαντος διὰ τῶν σοφῶν καὶ μεγάλων ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἔργων τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ θεολογικὴν ἐπιστήμην, ἐπὶ μακρὸν δὲ διατελέσαντος μέλους τῆς ἡμετέρας Θεολογικῆς Σχολῆς, ψηφίζει:

- α) νὰ διακοπῶσιν αἱ ἐργασίαι τῆς Σχολῆς ἐπὶ τριήμερον.

β) νὰ συνοδεύσῃ σύσσωμος ἡ Σχολὴ μετὰ τῶν φοιτητῶν αὐτῆς τὴν ἐκφορὰν.

γ) νὰ κατατεθῇ στέφανος ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτοῦ σορῷ ὑπὸ τοῦ κοσμητοροῦ αὐτῆς.

δ) νὰ σταλῶσι συλλυπητήρια γράμματα πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἐκδημήσαντος εἰς Κύριον πρωθιεράρχου καὶ ε) νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῷ Θεολογικῷ Σπουδαστηρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ Κοσμητὸρ Γ. Α. Σωτηρίου

Εἰς μνήμην τοῦ αἰοδίμου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου διὰ ψηφισμάτων ἐπ' ἴσης ἀπεφάσισαν:

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τοῦ Ὄργανισμοῦ Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας, οὗ ἦτο πρόεδρος, νὰ διατεθῇ

Τὸ σεπτὸν σκῆνος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὸ Τρισάγιον

ἴσταντο ἐκατέρωθεν τοῦ φερέτρου, ἐνῶ ἀνεγινώσκοντο τὰ ἐπὶ τῇ περιστάσει κεκανονισμένα.

Καθ' ἕλον τὸ, μέχρι τῆς νεκρώσιμου ἀκολουθίας διάστημα χιλιάδες λαοῦ προσήρχοντο εἰς τὸν ναὸν ὅπως τὸ ὕστατον ἀποχαιρετήσωσι τὸν σεπτὸν Πρωθιεράρχην καὶ εὐχρηθῶσιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Τὴν ἐσπέραν τοῦ Σαββάτου συνελθοῦσα ἐκτάκτως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καθώρισε τὰς λεπτομερείας τῆς τελέσεως τῆς κηδείας, ἀνέθεσε δὲ τὰ καθήκοντα κοσμήτορος κατ' αὐτὴν εἰς τὸν Μητροπολίτην Σπάρτης Σεβ. Διονύσιον.

Εἰς ἔνδειξιν πένθους ἀνηρτήθησαν μεσίστιοι αἱ σημαὶ τῶν δημοσίων καταστημάτων καὶ γραφείων. Τὸ πένθος ὑπῆρξε γενικὸν καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν.

Τὸ πρόγραμμα τῆς κηδείας κατηρτίσθη ὡς ἑξῆς:

Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 3 καὶ 30' μ.μ. ψαλλήσεται ἐν τῷ ἱερῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τῆς κηδείας τοῦ ἀποδύσαντος Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἀειμνήστου Χρυσοστόμου.

Κατὰ ταύτην θέλουσι παρευρεθῆ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναόν:

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ παρ' αὐτῇ Βασ. Ἐπιτρόπου, ὁ Ἀποκρισάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-

τριαρχείου, ὁ Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου, οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν ξένων Δογματῶν, οἱ Μεγαλόσταυροι τῶν Β. Ταγμάτων Σωτήρος, Γεωργίου Α' καὶ Φοίνικος, ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὁ πρόεδρος, ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ ὁ παρ' αὐτῷ Γενικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐπικρατείας, ὁ πρόεδρος καὶ ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὁ πρόεδρος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου καὶ οἱ Νομικοὶ Σύμβουλοι, ὁ Πρύτανης καὶ ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἀθηνῶν Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὁ Πρύτανης καὶ ἡ Σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσσοβείου Πολυτεχνείου, ὁ Πρύτανης τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν, οἱ διευθυνταὶ καὶ τὰ διδασκτικὰ Συμβούλια τῶν ἰσοτίμων Ἀνωτάτων Σχολῶν, ὁ πρόεδρος καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου, οἱ ἀντιστράτηγοι καὶ ἀντιναύαρχοι ὡς καὶ οἱ ἐν ἀποστρατεία ἀντιστράτηγοι καὶ ἀντιναύαρχοι (ἐν στολῇ), οἱ Ἀνώτεροι Ταξίαρχοι τῶν Β. Ταγμάτων Σωτήρος, Γεωργίου Α' καὶ Φοίνικος, ὁ νομάρχης, ὁ πρόεδρος καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς Ἐφετών, ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ Ἀθηναίων, αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ μετὰ τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν αὐτῶν, ὁ πρόεδρος καὶ εἰσαγγελεὺς Πρωτοδικῶν, ὁ διοικητὴς καὶ οἱ ὑποδιοικηταὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ διοικητὴς

και ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ διοικητὴς καὶ ὁ ὑποδιοικητὴς τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ αὐτῆς Συμβουλίου, ὁ γενικὸς διευθυντὴς τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Στρατοῦ, ὁ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐμπορικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἐπιμελητηρίων, οἱ πρόεδροι καὶ τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Ἐπιμελητηρίων, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν, τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπουργείων ὁρισθησόμενα, ἀντιπροσωπεῖται τῶν ἐν Ἀθήναις ἀποστράτων ἀξιωματικῶν, ἐν στολῇ, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ὁρισθησόμενα, ἀντιπροσωπεῖται τῶν ἀξιωματικῶν Ἀστυνομίας Πόλεων, ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐθνικῆς Ὄργανώσεως τῆς Νεολαίας μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, ἀντιπροσωπεῖται τῶν ἐν Ἀθήναις παλαιῶν πολεμιστῶν καὶ ἀναπήρων πολέμου, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Τύπου, οἱ πρόεδροι καὶ τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων.

Οἱ κ.κ. ἀντιπρόσωποι ξένων κρατῶν θέλουσι κληθῆ ἵνα παρευρεθῶσιν, ἐὰν εὐαρεστῶνται.

Ἡ νεκρική πομπή ἐκ τοῦ ναοῦ θέλει ἀκολουθήσει τὰς ὁδοὺς Μητροπόλεως, Πλατεῖαν Συντάγματος, ὁδὸν Ὁθωνος καὶ Λεωφόρον Ἀμαλίας μέχρι τοῦ Νεκροταφείου κατὰ τὴν ἐπομένῃν τάξιν:

- 1) Στρατιωτικὴ μουσική.
- 2) Ἡ μουσικὴ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.
- 3) Ὁ Τίμιος Σταυρὸς καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα.
- 4) Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοί.
- 5) Ὁ ἱερός κληρὸς.
- 6) Τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀρχιερεῖς περιβεβλημένοι τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν.
- 7) Οἱ φέροντες τὰ παράσημα τοῦ νεκροῦ.
- 8) Τὸ νεκρικὸν φορεῖον ἐπὶ κιλλίβαντος τηλεβόλου φερόμενον, ἐκατέρωθεν τοῦ κιλλίβαντος ἀντιπροσωπεῖται τῶν μαθητῶν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Τὰς ταινίας τοῦ φερέτρου θὰ ἀνέχῃσι τέσσαρες συν-οδικοί Μητροπολίται, παραστατούμενοι ὑπὸ τεσσάρων καθηγητῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

- 9) Οἱ συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ.
- 10) Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως.
- 11) Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ πᾶσαι αἱ ὡς ἄνω ἀρχαὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφομένην τάξιν τῆς ἐν τῷ ναῷ παρουσίας.

Ἡ νεκρική πομπή διὰ τῶν ὡς ἄνω ὁδῶν Μητροπόλεως, Πλατείας Συντάγματος, Ὁθωνος καὶ Λεωφόρου Ἀμαλίας θέλει κατευθυνθῆ εἰς τὸ Νεκροταφεῖον.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22α Ὀκτωβρίου 1938.

Περιολὴ ζακέττα καὶ ὑψηλὸς πῖλος.

Τὴν διεύθυνσιν τῶν γραφείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀνέλαβεν ἀπὸ τῆς 22 Ὀκτωβρίου ὁ προεδρεύων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς πρὸς τοὺς ἐφημερίους τῶν ναῶν τῆς περιοχῆς τῆς παρήγγειλεν, ὅπως μέχρι τῆς ἐκλογῆς νέου Ἀρχιεπισκόπου μνημονεύηται κατὰ τὰς λειτουργίας τὸ ὄνομα τοῦ Τοπότηροῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Σεβ. Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Ἀμβροσίου.

Τὴν 3.30 μ. μ. τῆς Δευτέρας (23) ἐγένετο μετὰ

πάσης ἐπισημότητος καὶ μεγαλοπρεπείας ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἡ κηδεῖα τοῦ μεταστάντος Ἀρχιεπισκόπου.

Ἀπὸ τῆς 2 μ. μ. ἄπειρον πλῆθος κόσμου εἶχε κατακλύσει τὴν πλατεῖαν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ὁδὸν Μητροπόλεως παρὰ τὴν συνεχῆ βροχὴν διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν κηδεῖαν τοῦ ἐκλιπόντος Πρωθιεράρχου.

Οἱ κώδωνες τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ καὶ πάντων τῶν ναῶν τῆς Πρωτευούσης ἐκρούοντο ἀπὸ τῆς μεσημβρίας πενθίμως, τὰ δὲ φῶτα τῆς πόλεως ἦσαν ἀνημμένα καὶ εἶχον καλυφθῆ διὰ κρεπίων εἰς ἔνδειξιν πένθους. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς κηδεῖας τὰ καταστήματα ἤσκησαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα δὲν ἐλειτούργησαν τὰ δημόσια γραφεῖα καὶ τὰ σχολεῖα εἰς ἔνδειξιν πένθους. Ἀπὸ τῆς 3ης ἀπογευματινῆς ἡ περὶ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν κίνησις ἀνεστάλη καὶ ἤρχισαν νὰ καταφθάνωσι οἱ ἐπίσημοι.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Δ. Σ. Μπαλάνος κατέθεσε στέφανον καὶ ἔχαιρέτησε τὸν νεκρὸν ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καταθέτει δι' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς σεπτῆς σοφοῦ σου ἀείμνηστε Πρωθιεράρχα, τὸν στέφανον τοῦτον, σύμβολον τοῦ βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ τῆς υπερτάτης τιμῆς, διὰ τῆς ὁποίας Σὲ περιβάλλει.

Ἡ δροσὶς σου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ θὰ μείνῃ πάντοτε ἀλησμόνητος εἰς τὴν μνήμην τῶν συναδέλφων σου, οἵτινες ἐθαύμαζον ἐν τῷ προσώπῳ σου τὸν βαθυστόχαστον ὁμιλητὴν, τὸν σοφὸν εἰσηγητὴν ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων, τὸν ἤρωμον καὶ λελογισμένον συζητητὴν, τὸν ὑποδειγματικὸν ἐν παντὶ ἐπιστήμονα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ὅλη δροσὶς σου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προεκάλει τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν τῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ συναδέλφων, ὡς καὶ συμπάσης τῆς κοινωνίας. Τὸν γενικὸν σεβασμὸν προεκάλει τὸ ὄντως ἀνεπίληπτον ἠθὸς σου' ποῶς, μακρόθυμος, ἀνεξίκακος, ἐλείμων, ἀνώτερος παθῶν, «ἀγνείας ἀνάτορον», ἦσο τὸ ἀληθὲς ὑπόδειγμα χριστιανοῦ. Ἡ δὲ μόρφωσις σου ἦτο ἀνωτέρα παντὸς ἐπαίνου' παιδιόθεν σὲ κατεῖχεν «ἔρωσ θεοῦ τῆς ἐπιστήμης». Τῆς ἀπεράντου σοφίας σου κεῖνται πρὸ ἡμῶν ἀψευδῆ μαρτύρια αἱ πλεῖστοι τὸν ἀριθμὸν καὶ σπουδαιότατα κατὰ ποσὸν συγγραφαὶ καὶ πραγματεῖαι σου, αἵτινες σοῦ ἐξησφάλισαν διεθνῆς ἐπιστημονικὸν ὄνομα καὶ κῦρος, ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται ἐπιστήμη. Παρὰ τὰς ἐκ τῆς ἀοχιερωσύνης σου πολυποικίλους φροντίδας, εὗρισκες πάντοτε καιρὸν, ἀκαταπόνητε Πρωθιεράρχα, διὰ συγγραφῆν ἔργων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελοῦν ἐς αἰεὶ πολυτιμοτάτην συμβολὴν διὰ τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ δροσὶς σου ἐξῆλθε τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος καὶ τὸ ὄνομά σου ζῆ καὶ θὰ ζῆ ἐν δόξῃ καὶ τιμῇ εἰς ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ἰδίως κατέστης ἐθνικὸς ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπώλεια πλήττει ἐκκλησίαν, ἐπιστήμην καὶ σύμπαν τὸ ἔθνος.

»Καὶ τώρα, σεπτὲ Πρωθιεράρχα καὶ πολυσέβαστε πάτερ, ἀναπαύθητι εἰς τὴν κατάπαυσιν τοῦ Κυρίου σου ἀπὸ τῶν διηνεκῶν κόπων καὶ μόχθων, τοὺς

οποίους ἐκ νεότητος κατέβαλλες ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, δι' ἣν τόσον ἐπόνεις καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, δι' ἣν τόσον ἐμόχθησες.

»Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν θὰ διατηρῆ πάντοτε ἐν δόξῃ καὶ τιμῇ τὴν μνήμην Σου, ὅστις ὑπῆρξες ὁ «φιλόθεος, φιλόπατρις καὶ φιλόανθρωπος ἀρχιερεὺς, ὁ ὄντως ἱερός, ὁ σοφὸς ὑλοφίτης, τῆς ἐκκλησίας τὸ καύχημα, τὸ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς ὄφελος, ὁ ἀμύμων ἀρχιερεὺς». Αἰωνία ἡ μνήμη Σου, πολυσέβαστε Πρωθιεράρχα».

Ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου κ Γ. Φωτεινὸς καταθέτων σταυρὸν ἐκ φύλλων ἐλαίας καὶ δάφνης προσεφώνησεν οὕτω :

«Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, βαθύτατα θλιβὲν ἐπὶ τῇ ἀδοκίῳ σου τελευτῇ, πολυσέβαστε Πρωθιεράρχα, καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναμνησκόμενον τῆς ἐν αὐτῷ μακρᾶς καὶ σοφῆς Σου καθηγεσίας, τὴν ὁποίαν συνέλιξες καὶ κατὰ τὰ ὀλίγιστα διαλείμματα, ὅσα σοὶ ἐπέτροπεν ἡ πληθὺς τῶν ὑψηλῶν ἐκκλησιαστικῶν καθηκόντων σου, καταθέτει δι' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τιμᾶς σοροῦ Σου, τοῦ πρώτου Ἐπιτίμου Καθηγητοῦ του, τὸν ἐκ φύλλων ἐλαίας τίμιον τοῦτον Σταυρὸν, σύμβολον τῆς πραείας, μακροθύμου καὶ εἰρηνικῆς Σου ψυχῆς, καὶ εὐχεται ἀγῆρω τὴν μνήμην Σου».

Εἶτα ὁ καθηγητῆς καὶ Κοσμητὴρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Σωτηρίου κατέθεσε στέφανον εἰπὼν :

«Ἐξ ὀνόματος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καταθέτω τὸν στέφανον τοῦτον εἰς Σε τὸν περιφανῆ Πρωθιεράρχην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν τιμήσαντα διὰ τῶν σοφῶν καὶ μεγάλων Σου ἔργων τὴν ἑλληνικὴν Θεολογικὴν ἐπιστήμην.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἥς διετέλεσας καὶ ἐπιφανῆς αὐτῆς μέλος, ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ Σου αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διακηρύξῃ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτῆς θλίψιν διὰ τὴν τελευτὴν Σου, δι' ἧς ἡ Ἐκκλησία στερεῖται τοῦ ἐμπνευσμένου Πρωθιεράρχου της, ἡ Θεολογία τοῦ σοφοῦ, διεθνῶς τιμημένου σκαπανέως της, καὶ ἡ Κοινωνία τοῦ ἐμπνευστοῦ της εἰς πᾶν ἀγαθοεργὸν ἔργον. Ἡ μεγάλη φυσιογνωμία Σου ἄς παραμείνῃ ὡς ζωντανὸν παράδειγμα μιμήσεως ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ».

Μικρὸν πρὸ τῆς 3 20' μ.μ. κατέφθασαν εἰς τὸν ναὸν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ἑπουρχικοῦ Συμβουλίου. Ἐπίσης ἀφίκοντο οἱ Ἀρχιεροὶ τῶν ξένων δογμάτων, τὰ μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, Ἀνώτεροι Ἀδελφοί, πάντες οἱ ἐπίσημοι καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐκλιπόντος Πρωθιεράρχου.

Τὴν 3.30' ἀκριβῶς προσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν Α.Α-Β.Β. Υ.Υ. τῶν Πριγκίπων Ἀνδρέου καὶ Χριστοφόρου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεροῦ τοῦ Στρατιωτικοῦ Του Οἴκου ὑποστρατήγου κ. Δεμάστιχα.

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς κατέθεσε παρὰ τὸ φέρετρον σταυρὸν ἐκ δάφνης μετὰ κυανῆς ταινίας, φερούσης τὸ Βασιλικὸν στέμμα. Παρόμοιος σταυρὸς κατετέθη ἐκ μέρους τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου Πρίγκηπος Παύλου.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Ἀνακτος καὶ τῶν Πριγκίπων ἤρχισεν ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία, χοροστα-

τούντων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τοποτηρητοῦ Φθιώτιδος καὶ τῶν συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Τὰ τροπάρια ἐψάλεν ἐμμελέστατα πολυμελῆς χορὸς.

Μετὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν τὸν ἐπικήδειον λόγον εἶπεν ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ ἐκ τῶν συνοδικῶν μελῶν Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος, ὡς ἐξῆς :

«Οὐκ ἔγω οὐκ ἄνθρωπος τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ὡς οἱ ἰχθύες οἱ θηρεύομενοι ἐν ἀμφιβλήστρῳ κακῷ, καὶ ὡς τὰ ὄρνεα τὰ θηρεύομενα ἐν παγίδι ὡς αὐτὰ οὕτω καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων παγιδεύονται εἰς καιρὸν πονηρὸν, διὰν ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἄφνω».

(Ἐκκλησ. θ', 12)

Μεγαλειότατε,

Ὡς κεραυνὸς σμερδαλέος, ὡς λαΐλαψ ἀγρία καὶ ἀδυσώπητος, ἔφθασεν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς καὶ Πρωθιεράρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου. Ἐνῶ οὕτως ὡς ἀκάματος φρουρὸς ἐπὶ τῶν ἐπαλξάντων τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἠγοῦνται ἐπὶ τοῦ ποιμνίου του καὶ ὡς ποδηγέτης καὶ ὑποδειγματικὸς διδάσκαλος τοῦ λαοῦ ἔδιδε τὰς καλλιτέρας νοουθεσίας εἰς αὐτόν, ἐνῶ ὡς πολυτίμων σοφὸς καὶ ὀρθοδόξος τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης συγγραφεὺς τὰς ἀξιολόγους αὐτοῦ καὶ σπουδαίας ἐξεπὸνει ἐπιστημονικὰς ἐργασίας ἐνῶ εὐρίσκετο ἀκόμη ἐν μέσῳ τοῦ ἀγαπητοῦ ποιμνίου του, ἐπιδρασιφεύων αὐτῷ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας του ὡς ἀγαθὸς καὶ γλυκὺς Ποιμενάρχης, αἴφνης βαρεῖται καὶ βροτολογιῶδες καρδιακὴ νόσος, ὡς πέλεκυς ἐπὶ τὴν ρίζαν καλλικύμου καὶ ὑψικαρήνου δρυός, παρουσιάζεισα ἐν διαστήματι δώδεκα μόνον ἡμερῶν. ἐξήντησε καὶ ἠτόνησε τὰς ἀκμαίας αὐτοῦ σωματικὰς δυνάμεις σταματήσασα αἰφνιδίως τὸν ροῦν τοῦ πολυχεύμονος καὶ βαθυροοῦ τουτοῦ τῆς γνώσεως, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγαθότητος ποταμοῦ διὰ νὰ εὐρεθῶμεν σήμερον ἀπέναντι αὐτοῦ νεκροῦ μὲν καὶ ἀφώνου, πλην ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς θέσεώς του ταύτης διὰ τοῦ παραδείγματός του, τῆς ἠθικῆς του ἀξίας καὶ δυνάμεως καὶ τῶν θαυμαστῶν ἔργων του διδάσκοντος ἡμᾶς.

Οὕτως ἠθέλησεν ὁ Κύριος, Οὐ αἱ βουλαὶ ἀνεξίχνιαστοι καὶ ἀνεξερευνῆτοι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς λέγει, ὅτι δὲν γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ὡς οἱ ἰχθύες οἱ ἐμπλεκόμενοι εἰς τὰ δίχτυα τῶν ἀλιέων, ὡς τὰ πτηνὰ τὰ θηρεύομενα ἐν ταῖς παγίδι τῶν θηρευόντων, χωρὶς νὰ προῖδωσι τὸν ἀπειλούντα αὐτὰ κίνδυνον.

Ὁ εἰς Κύριον μεταστὰς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀειμνηστὸς Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ἐγεννήθη τῇ 1 Ἰουλίου τοῦ 1868 ἐν Μαδύτῳ τῆς Θράκης ἐκ γονέων εὐσεβῶν, τοῦ ἱεροῦ Ἀναστασίου καὶ τῆς Φωτεινῆς ἐπομένως ἤγεν ἡλικίαν περὶπου ἐτῶν 71' ἐγαλουχήθη δὲ παρ' αὐτῶν μετὰ τὰ νάματα τῆς εὐσεβείας καὶ πάσης ἐν γένει χριστιανι-

κῆς ἀρετῆς, ὡς συμβαίνει εἰς πάσας τὰς μεγάλας ἐκκλησιαστικὰς, πολιτικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς φυσιογνωμίας, διαπαιδαγωγηθεῖσας προπόντως καὶ ἐπιμελῶς ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ λοιπῶν ἄλλων ἐξόχων καὶ μεγάλων τῆς Ἱστορίας ἀνδρῶν, ἐπεράτωσε τὰς προκαταρκτικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τῆς ΚΠόλεως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884 μέχρι τοῦ 1887. Κατόπιν ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν διάλυσιν αὐτῆς, εἰς τὴν ἀκμάζουσαν τότε Ἑθαγγελικὴν Σχολὴν τῆς Σμύρνης, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε καὶ τὸ Γυμνασιακὸν δίπλωμα.

Μετὰ ταῦτα ἐφοίτησεν ἐπὶ διετίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1889 μέχρι τοῦ 1891 εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, συγγράφας φοιτητῆς τότε ὄν τὴν πρώτην αὐτοῦ ἱστορικὴν πραγματείαν περὶ τῆς Μαδύτου τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος· τυχὼν δὲ τῆς προστασίας τῆς ἀειμνήστου Βασιλίσσης Ὀλγας μετέβη πρὸς εὐνυτέρας εἰδικὰς θεολογικὰς σπουδὰς εἰς Ρωσίαν, ἔνθα ἐπὶ τετραετίαν φοιτήσας ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Ἀκαδημαῖαις τοῦ Κιέβου καὶ τῆς Πετρούπολεως ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1895 ἔλαβεν ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης τὸ θεολογικὸν δίπλωμα.

Ὑστερον ἐπανιδρυθείσης τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ διωρίσθη Καθηγητῆς αὐτῆς τῷ 1895 καὶ μετὰ τετραετίαν διευθυντῆς αὐτῆς, ὅτε καὶ προσῆλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου προχειρισθεὶς τῇ μὲν 28 Μαΐου τοῦ 1900 εἰς Διάκονον, τῇ δὲ 14 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς Προσβύτερον καὶ Ἀρχιμανδριτὴν παρὰ τοῦ Πτριάρχου Ἱεροσολύμων εἰς ἡλικίαν 32 ἔτων.

Ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ εἰργάσθη συνεχῶς ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1895 μέχρι τοῦ 1909.

Ὁ ἀειμνήστος Διευθυντῆς τῆς Σταυριάδος Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Ἀρχιμανδριτῆς τότε Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἀνέδειξε μεγάλως τὴν Σχολὴν, ἠγάπησεν αὐτήν, καὶ ἠγαπήθη ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν τῆς, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Κατὰ τὸν ἐνοσκήψαντα, δέ, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, δεινὸν τότε ἐν τῇ Σιωνίτιδι Ἐκκλησίᾳ σάλον ἀπομακρυνθεὶς ἐξ Ἱεροσολύμων, διέτριψεν ἐπὶ διετίαν περίπου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, γενόμενος Προϊστάμενος τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας (1909—1911), πάντοτε ἀσχολούμενος περὶ τὰς ἀγαπητὰς αὐτῷ ἐπιστημονικὰς μελέτας.

Κατὰ τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβῆς του, ἦτοι τὸ 1910, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπένευμεν αὐτῷ «ὡς πολλὰ καὶ σπουδαῖα ἔργα συγγράψαντι», τὸ δίπλωμα Ἐπιτίμου Διδάκτορος τῆς Θεολογίας.

Τῷ 1911 διωρίσθη Διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἐργασθεὶς ἐπὶ δωδεκαετίαν ἀπὸ τοῦ 1911—1923. Διευθυντῆς δὲ ὄν

τῆς Σχολῆς ταύτης ἐξελέγη τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου τοῦ 1914 καὶ Καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου, διαδεχθεὶς τὸν αἰμνήστον Καθηγητὴν Ἀναστάσιον Διομ. Κυριακόν, ὡς τακτικὸς δὲ Καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδίδαξεν ἐπὶ ἑννέα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1923.

Τῇ 8 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1923 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς πενταμελοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν.

Κατόπιν δὲ δι' ἀποφάσεως τῆς μετὰ τινὰς μῆνας συνελθούσης Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐγκριθείσης καὶ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὀνομάσθη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Λόγῳ δὲ τοῦ νέου τούτου ὑψηλοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ μὴ δυνάμενος νὰ διδάσκη πλέον ὡς Τακτικὸς Καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παρὰ τὴν σφοδρὰν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν καὶ τὸν ὄν εἶχε διακαῆ ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης πόθον, παρέμεινεν ὡς ἐπίτιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐκλεγείς ὡς τοιοῦτος παμψηφεὶ τῇ 25 Ἀπριλίου τοῦ 1923 ὑπὸ τῆς δλομελείας τῶν τακτικῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου προτάσει τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξακολουθῶν καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην νὰ διδάσκη ἐπὶ τινὰς ὥρας κατ' ἔτος ἐν αὐτῇ.

Ἰδρυθείσης δὲ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τῷ 1926 κατελέγη μετὰ τῶν πρώτων αὐτῆς μελῶν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος.

Ἄλλ' οὕτως, ἐξεταζόμενος ἐξ ἐπόψεως ἐπιστημονικῆς, δικαίως θεωρεῖται παρὰ πάντων ὡς σοφὸς καὶ βαθυνούστατος ἐπιστήμων καὶ διδάσκαλος, προτρέπων τοὺς σπουδαστὰς οὐχὶ τόσον εἰς τὴν ἐντεταμένην προσπάθειαν ἀπομιμήσεως τῶν ἀρχαίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀκολουθησάντων τούτους διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν τρόπον τοῦ γράφειν καὶ διανοεῖσθαι, ὅσον εἰς τὴν ἔρευναν τῶν πορισμάτων τῆς ἰδιαιτέρας συστηματικῆς ἐργασίας, παραπέμπων τούτους πρωτίστως εἰς τὰς πηγὰς, εἰς ἃς καὶ οἱ διάφοροι συγγραφεῖς κατέφυγον, ὅπως μελετῶσι ταύτας λιπαρῶς καὶ ἐξάγωσιν αὐτοὶ οὗτοι τὰ ἐκ τῆς μελέτης τῶν πηγῶν συμπεράσματα πρὸς ἐπιστημονικὴν αὐτῶν αὐτενεργεῖαν καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν τῶν μελετωμένων καὶ εὐσυνείδητον αὐτῶν ὡς μυστῶν τῆς ἐπιστήμης καταρτισμόν.

Ὁ ἀειμνήστος Πρωθιεράρχης ὑπῆρξεν ὁ χαλκέντερος καὶ ὁ πολυγλωσσώτατος συγγραφεὺς τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης τῶν νεωτέρων χρόνων. Εἰς τριακοσίας ἐξήκοντα περίπου ὑπολογίζονται αἱ διάφοροι αὐτοῦ ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι, ἃς ἐδημοσίευσεν εἴτε ὡς ἰδιαιτέρα ἔργα, εἴτε ὡς μελέτας αὐτοῦ ἐπιστημονικὰς εἰς διάφορα ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ. Μεταξὺ ἄλλων σπουδαιότατην ἔχουσιν ἀξίαν αἱ συγγραφαὶ αὐτοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ΚΠόλεως, ἡ Ἱστορία τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ἑλλάδος, ὡς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, τὰ συγγράμματά του περὶ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὴν

σύσκεψιν, ἀπεφάσισεν ὅπως διακόψη τὰς ἐργασίας τῆς ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα, εἰς ἔνδειξιν πένθους συνέταξε δὲ τὸ κάτωθι ἀνακοινωθὲν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν.

«Πρὸς τὸ εὐσεβὲς Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ θαυτάτου ἄλγους ἀναγγέλλει τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος· Κυροῦ Χρυσοστόμου

Τὸ σεπτὸν αὐτοῦ σῆνος θὰ ἐκτεθῆ ἐν τῇ Μητροπολιτικῇ Ναῶ εἰς προσκύνησιν μέχρι τῆς ὥρας τῆς κηδείας. Ἐπίσης συνέταξε τὸ ἀκόλουθον τηλεῤῥημα, τὸ ὁποῖον ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Σερβίας καὶ Ρουμανίας, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Πολωνίας καὶ τὸν Μητροπολίτην Ἀλβανίας :

«Μετὰ θαυτάτης δόξης, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀγγέλλει τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Προέδρου αὐτῆς Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου. Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος, προεδρεύων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου».

Ἡ Σύνοδος ἀνήγγειλε τὸν θάνατον τοῦ Προέδρου αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τόπους Μητροπολίτας διὰ τοῦ ἐπομένου τηλεῤῥαφήματος :

«Μετὰ θαυτάτης θλίψεως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀναγγέλλει, ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον περὶ ὥραν 9.10'. Παρακαλοῦμεν τελεσθῶν ἐπιμνημόσυνοι δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ αὐριον Κυριακὴν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν. Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος».

Αὐθημερόν εἰς πάντας τοὺς ναοὺς τῆς χώρας ἐτελέσθησαν δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου πένθους ὑπῆρξαν γενικαί. Ὅπως ἅμα τῇ θλιβερᾷ ἀγγελίᾳ ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τὸν ὑπασιιστὴν του συνταγματάρχην κ. Μαυροειδῆν καὶ διεβίβασε τὰ συλλυπητήριά του ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀνοιγὲν διβλίον συλλυπητηρίων ἐνεγράφησαν τὰ μέλη τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, οἱ

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ἐν Ἀθήναις πρεσβευταί, πολλοὶ ἐπίσημοι καὶ ἄλλαι προσωπικότητες τῆς πρωτεύουσας. Εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν μετέβη ἐπίσης ὁ ἐν Ἀθήναις εὐρισκόμενος λεγάτος τοῦ Πάπα Σεβ. Ἰωσήφ Καρνιόλι συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου Θεοφιλ. κ. Φιλιππούση καὶ διεβίβασε τὴν βαθεῖαν συμπάθειαν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Αὐτοκεφάλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατέστησε δὲ γνωστὸν ὅτι κατὰ τὴν ὥραν τῆς κηδείας οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ νοοὶ τῶν καθολικῶν θὰ ὑψώσωσι μεσιστίους σημαίας. Ἐπὶ πλέον ὁ Θεοφιλ. Φιλιππούσης μετέβη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν καὶ προσεκύνησαν τὸ σεπτὸν σκήνος.

Ἀθρόα ἐπίσης κατέφθασαν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συλλυπητήρια τηλεγραφήματα τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθὼς καὶ διαφόρων ὀργανισμῶν καὶ ἰδρυμάτων.

«Ἐκ τηλεγραφήματος Ὑμετέρας Ἱερότητος με λύπην βαθυτάτην ἐπληροφορήθημεν θάνατον Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, ἐκλεκτῆς καὶ σοφῆς φυσιογνωμίας. Συμμετέχοντες πένθους ἀδελφῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ σκληρᾷ ἀπωλείᾳ προέδρου αὐτῆς, ἐκφράζομεν συλλυπητήρια καὶ εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν ἀναπαύσῃ μακαρίαν ψυχὴν αἰοδίδιμου Ἀρχιεπισκόπου ἐν σκηναῖς δικαίων, παραμυθῆσθαι δὲ ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν, ταχὺ ἀναδείξῃ ἀντάξιον διάδοχον.
Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Βενιαμῆν».

«Λύπη ἀφάτῳ ἐπὶ ἀπωλείᾳ σοφοῦ, ὑπερόχου ποιμενάρχου, συλλυπούμεθα Ἱερὰν Σύνοδον ἀδελφῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Κύριος ἀναδείξῃ ἀντάξιον διάδοχον.
Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νικόλαος».

«Βαθέως θλιβέντες μεταστάσει πρωθιεράρχου Χρυσοστόμου, συλλυπούμεθα Ἱεροῦ Συνόδῳ Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, ἀναπαύσαι Κύριος ψυχὴν μεταστάντος.
Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρος».

«Ἀγιωτάτη μήτηρ Ἐκκλησία ἀφάτῳ θλίψει ἐνωτίσθη ἀδόκητον τελευτήν ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου. Συμμετέχουσα βαθυτάτου πένθους ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ἐπ' ἀπωλείᾳ σοφοῦ προκαθημένου, δέεται Ὑψίστῳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως ἐν σκηναῖς δικαίων ψυχῆς ἐκδημήσαντος καὶ ἀναδείξεως ἀντάξιου αὐτοῦ διαδόχου.
Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Τιμόθεος».

«Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου ἐκφράζομεν Ἱεροῦ Συνόδῳ Ἐκκλησίας Ἑλλάδος εἰλικρινῆ συλλυπητήρια ἡμετέρας Ἐκκλησίας, εὐχόμενοι πρὸς Κύριον ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ ἀναδείξῃ ἀντάξιον διάδοχον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἑλλάδος.
Πατριάρχης Σερβίας Γαβριήλ».

«Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Ρουμανίας, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος αὐτῆς καὶ ὁ Πατριάρχης μετέχουν ὀλοψύχως τοῦ πένθους, τὸ ὅποιον ἐπέφερεν ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, εὐχομένη τῷ Θεῷ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀνάπαυσιν τῶν δικαίων καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀντάξιον διάδοχον.
Πατριάρχης Μύρων».

Ἐκ μέρους τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου Λεοντίου, Μητροπολίτου Πάφου:

«Βαθυτάτη ὀδύνη Ἐκκλησία τῆς Κύπρου συμμετέχουσα βαρυτάτου πένθους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῷ θανάτῳ σοφωτάτου καὶ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, εὐχεται Κυρίῳ ἀναπαύσαι αὐτόν, ἀναδείξαι ἀντάξιον διάδοχον».

Ἱερὰν Σύνοδον Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Ἀθῆνας.
Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας πληροφορηθεῖσα μετὰ βαθυτάτης θλίψεως τὸ μακάριον τέλος τοῦ ὑπερόχου καὶ ἀξίου ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀοίστου Ἱεράρχου τῆς ὀρθοδοξίας Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου καὶ ἐμπνευσμένου Προέδρου τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαβιβάζει τὰ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια, ἐκ μέρους τῆς ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας.
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νεόφυτος

Παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σόφιας ἐλήφθη τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

Μετὰ βαθυτάτης λύπης ἐπληροφορήθημεν πικρὰν ἀγγελίαν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ πεφιλημένου προϋσταμένου τῆς Ἀγιωτάτης ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου, ἡμετέρου προσωπικοῦ καὶ ἀγαπητοῦ φίλου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ θλιβεροῦ τούτου γεγονότος προσάγομεν θεοῦ καὶ ἐγκάρδια συλλυπητήρια τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὑπὲρ δὲ θανάτου Προθιεράρχου ἀναπέμπομεν ἱκετηρίους εὐχὰς πρὸς Ὑψιστον ὅπως ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς οὐρανίους μονάς, ἐνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται. Γένοιτο.
Μητροπολίτης Σόφιας Στέφανος

Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα ἀπέστειλαν ἐπίσης ὁ Μακαρ. Πρωθιεράρχης Γεωργίας Καλλίστρατος, ὁ Μακαρ. Μητροπολίτης Πολωνίας Διονύσιος, ὁ Ἀγγλος ἀρχιεπίσκοπος Γιβραλτάρ, ἐκφράζων «τὴν βαθεῖαν τοῦ συμπάθειαν διὰ τὸ ἀνεπανόρθωτον πλῆγμα, τὸ ὁποῖον ὑπέστη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος», τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ὁ πρόεδρος τῆς Συνόδου τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ Μητροπολίτης Εὐλόγιος, προκαθήμενος τῶν ἐν διασπορᾷ Ρώσων ὀρθοδόξων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ὁ Μητροπολίτης Κρήτης Τιμόθεος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ἐξῆς μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἤρχισαν νὰ κρούουν πενθίμως, ἐνῶ πλήθη λαοῦ κατέκλυζον τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν, ὅπου ἐτελοῦντο δεήσεις. Τὴν 3ην μ.μ. μετεφέρθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν καὶ τὸ σεπτὸν σκήνος, τὸ ὅποιον ἐξετέθη εἰς κοινὸν προσκύνημα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐγένετο ταρξευτικὸς τοῦ νεκροῦ εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἐλήφθη ἐκμαγεῖον, ἀμέσως δ' ἐψάλη δεήσις ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φθιώτιδος. Δέσις ἐψάλη καὶ τὴν 7ην ἑσπερινήν.

Ὁ σεπτὸς νεκρὸς ἐτέθη ἐντὸς τοῦ νεκρικοῦ κραββάτου φέρων καλυμαύχιον καὶ ἐπανωκαλύμμαχον, ὠμοφόριον καὶ τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον, τέσσαρες δ' ἱερεῖς

ποσόν δέκα χιλιάδων δραχμών υπέρ του Έκκλησ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τό Δ. Συμβούλιον του Ταμείου Αποδοχών και Ασφαλίσεως όρθοδ. εφημερικου κλήρου της Ελλάδος, ου όπήρξε πρόεδρος, να διατεθώ ποσόν πέντε χιλιάδων δραχμών υπέρ του Έκκλησ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης

Τό Συμβούλιον της Αποστολικής Δικονίας της Ελλάδος, ης όπήρξε θερμός παραστάτης και πρωτοργός και πρώτος πρόεδρος να διατεθώσι διά τους πτωχούς της Αρχιεπισκοπής Αθηνών δραχ. 5.000 και να ιδρυθώσι τρία έτήσια χιλιάδραχμια Χρυσοστόμεια έπαθλα, τά μέν δύο εις τέλει φοιτητάς της Θεολογίας τό δε τρίτον εις τελειόφοιτον της Ριζαρείου Έκκλ. Σχολής, πάντα διακρινομένους επί έπιμελείας και Ιεραποστολική ζήλη.

Τό Πολυμελές Συμβούλιον της Ριζαρείου Έκκλ. Σχολής, ης διετέλεσε Διευθυντής, δραχ. 3,000 υπέρ του Έκκλ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τό Δ. Συμβούλιον του «Ιερού Συνδέσμου» της Αρχιεπισκοπής Αθηνών να διατεθώσι δύο χιλιάδες δραχμών υπέρ του Έκκλησ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τό Δημοτικόν Συμβούλιον Αθηνάων έψήφισε, σόν άλλοις, να αναρτηθώσι μεσοστιαι αι σημαίαι των δημοτικων Καταστημάτων μέχρι της ημέρας της κηδείας, να παραχωρηθώ τάφος θωρεάν, τιμής ένεκεν, έν τώ Νεκροταφείω, να διακομηθώσιν πενήδημωσι οι πρό της Μητροπόλεως χώροι και αι όδοι, δι' ών θά διέλθω ή κηδεία, και να ονομασθώ μ'α όδος της πόλεως διά του όνόματος του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου.

Τό Δ.Σ. του Έκκλησ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης, ου όπήρξεν «ανάδημιουργός, στοργικός προστάτης και μέγας εδεργέτης», να δοθώσιν δραχ. 2.000 εις τό Όρφανοτροφείον εκ μέρους των μελών του, να στηθώ στήλη αναμνηστική, με ανάγλυφον την εικόνα του, έν τώ περιδώλω του Ιδρύματος, να όρισθώ Χρυσοστόμειον βραβείον διά δύο άριστεύοντας μαθητάς αυτού.

Τό Δ.Σ. του Μουσικού και Δραματικού Συλλόγου Όδείου Αθηνών, της Εφορευτικής Επιτροπής της Σχολής ιουζαντινής Έκκλησ. Μουσικής του όποίου διετέλεσε πρόεδρος, δύο χιλιάδας δραχ. διά τό ταμείον των άπόρων μαθητών της Σχολής.

Η Πάγκαιος Επιτροπή άποτελουμένη εκ του μονάου Γεφυπουργού των Έξωτερικών κ. Ν. Μαυρουδή, του Υπουργού της Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Κ. Γεωργακούλου και του κ. Φιλίππου Δραγούμη, να διατεθώσι δραχ. 15,000 υπέρ του Όρφανοτροφείου άροσίων Βουλιαγμένης και δραχ. 15,000 υπέρ του Ασύλου Κορασίων Αγ. Ανδρέου Νέας Σμύρνης «δι' έργα φιλανθρωπικά, τά όποια ιδρυσε και υπέρ των όποιων έμόχθησεν ό μεταστάς Πρωθυεράρχης».

Τό Δ. Σ. της Σιβιτανιδείου Δημοσίας Σχολής Τεχνών και Επαγγελματων, ης όπήρξε «δημιουργός και πρώτος Πρόεδρος», να άνακηρυχθώ την Α.Μ. Εδεργέτην του ιδρύματος και να θεοπίση θωρεάν φοίτησιν μαθητού εις μνήμην του κατά προτίμησιν εκ του τόπου της καταγωγής του.

Η Έκκλησ. Επιτροπή του Ι. ναού άγ. Ιωάννου Προδρόμου Μαδύτου Νέας Φιλαδέλφειας να διατεθώσι δραχ. 300 εις τό Όρφανοτροφείον Βουλιαγμένης.

Τό Δ. Σ. του Ασύλου Αγίου Ανδρέου, ου όπήρξε Ιδρυτής, Πρόεδρος και Μέγας Εδεργέτης, να διατεθώσιν δραχ. 1500 υπέρ του Ασύλου και να καθιερωθώσιν τρία έτήσια «Χρυσοστόμεια» βραβεία εκ δραχ. 500 έκαστον εις τάς έπιμελεστέρας μαθητριάς των σχολών του Ιδρύματος.

Οί Διδακτικοί Σύλλογοι των Εκπαιδευτικών Τεχνικών Τμημάτων της Σιβιτανιδείου Σχολής να διαθέσωσιν εκ των άποδοχών των χρηματικόν ποσόν υπέρ των άπόρων μαθητών της Σχολής.

Η Δ. Επιτροπή της Μαθητικής Κοινότητας των μαθητών της αυτής Σχολής να διαθώσιν εκ του ταμείου της Κοινότητας δραχ. 1000 υπέρ των όρφανών του Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τό Δ. Σ. της Επαγγελματικής Σχολής του Ασύλου «Αγίου Σπυρίδων», ου ήτο Πρόεδρος, να κατατεθώσιν παρά των Κυριών αυτού δραχ. 1000 εις τό ταμείον της Σχολής.

Η «Φιλική Έταιρεία Νέων», ης ήτο έπίτιμος Πρόεδρος,

να τοποθετηθώ τιμητική φρουρά Λευκοσταυριτών της Έταιρείας περί τό φέρετρον, να συστηθώ «Ταμείον όποτροφίας θεολογικών σπουδών εις μνήμην Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου διά μαθητάς άποφοίτους του Νυκτερινού Γυμνασίου Πειραιώς και να στηθώ ή προτομή του Αρχιεπισκόπου πρό του ναού της κατασκηνώσεως της Έταιρείας έν Περáματι.

Η Σχολική Έφορεία του Ιδου Δημ. Σχολείου (Πλάκας), υπέρ της πρόδου του όποίου «πολλά έμόχθησεν» ό Αρχιεπίσκοπος, να διατεθώσι δραχ. 1000 υπέρ των συσσιτων των άπόρων μαθητών του Σχολείου.

Η Έκκλησ. Επιτροπή του Ι. ναού άγ. Φωτεινής Νέας Σμύρνης να άνακηρυχθώ Μέγας Εδεργέτης αυτού και να χαραχθώ τό όνομα του χρυσοίς γράμμασιν εις την οικίαν στήλην.

Τό Δημ. Συμβούλιον της Δήμου άγ. Γεωργίου Κεραταινίου (Πειραιώς) να μετωνομασθώ μ'α των κυριωτέρων όδών του Δήμου εις όδόν Χρυσοστόμου Αθηνών και να διατεθώσι δραχ. 10.000 διά τους άποκλήρους τροφίμους του Γηροκομείου Πειραιώς, ου έτόγχανε Πρόεδρος.

Τό Κοιν. Συμβούλιον Νέας Φιλαδέλφειας να διατεθώσι δραχ. 2.000 υπέρ των συσσιτων των άπόρων μαθητών της Κοινότητας.

Τό Δ. Σ. του Όρφανοτροφείου «Αγιος Γεώργιος» Πειραιώς, ου όπήρξεν Έπίτιμος Πρόεδρος, δραχ. 2.000 υπέρ του ιδρύματος.

Τό Κοιν. Συμβούλιον Νέας Σμύρνης δραχ. 2.000 υπέρ του συσσιτων των άπόρων μαθητών των σχολείων της.

Τό Έκκλησ. Συμβούλιον του έν Αθήναις Ι. ναού του άγ. Βασιλείου Πολυγώνου, της ένορίας του όποίου όπήρξε Μέγας Εδεργέτης, να διατεθώσι δραχ. 4.000 εκ ών 3.000 υπέρ του Έκκλησ. Όρφανοτροφείου Βουλιαγμένης και 1.000 υπέρ του ένοριακού φιλοπτώχου ταμείου.

Τό Δ. Σ. της Αδελφότητας Κυριών Καλλιθέας «ή Δάμαρις», ης όπήρξεν Έπίτιμος Πρόεδρος, να διατεθώ δότημα εκ δραχ. 500 εις τους υπό της Αδελφότητας περιθαλαπομένους άπόρους επί πλέον του τακτικού.

Τό Δ. Σ. του Λυκείου Έλληνίδων, επί τώ ότι «μεγάλας συνέβαλε διά της πολυτίμου ήθικης ένισχύσεως του προς έπίτευξιν των υπό των Τμημάτων του Λυκείου «Μητέρων και Παιδωγωνών» και «Παιδικής Αδελφούσης» επιδωκομένων σκοπών, να κατατεθώσιν δραχ. 1000 υπέρ των φιλανθρωπικών σκοπων του Λυκείου.

Πλειστία και άλλα ψηφίσματα έψηφισαν, έν τώ Δ. Συμβούλιον του Έλληνικού Έρυθρού Σταυρού, τό Δ. Σ. της Κλινικής Αόρων Παιδών Αγλαίας Κυριακού, ου διετέλεσε Πρόεδρος, ή Έφορεία του «Οίλου Τυφλών», ή, όπήρξε Πρόεδρος, ή Έφορεία του Γηροκομείου Πειραιώς, τό Δ. Σ. του έν Νέε Σμύρνη Ιωσηφογλείου Όρφανοτροφείου, τό Δ. Σ. της Ένώσεως των Αθηναίων του Τόπου, ης ήτο έπίτιμος μέλος και ένθερμος υποστηρικτής, τό Δ. Σ. του Πατριωτικού Ιδρύματος Κοινωνικής Προνοίας και Αντιλήψεως, τό Δ. Σ. της Αγιοταφικής Έταιρείας ως όπήρξεν εκ των πρωθυδρυτών, τό Κοινωνικόν Συμβούλιον Βουλιαγμένης.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΠΡΩΘΙΕΡΑΡΧΟΥ

Εις τό τμήμα διαθηκών του Πρωτοδικείου Αθηνών ήνοιχθη τή παρελθούση Τρίτη ή διαθήκη του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσοστόμου, ή όποια έχει ως εξής:

«Έν όνόματι του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος γενικόν κληρονόμον μου καθιστώ την αυταδέλφην μου Εδθαλίαν Νεοκλέους Παυλίδου Την βιβλιοθήκην μου άφίνω εις την αρχιεπισκοπήν Αθηνών όπως χρησιμεύση ως πυρήν της μελλούσης έν αυτή βιβλιοθήκης. Τά άμφια μου άφίνω εις τόν καθεδρικόν ναόν των Αθηνών. Κληροδοτώ δραχμάς πεντακοσίας χιλιάδας εις την Θεολογικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Αθηνών όπως εκ των τόκων αυτών άνα τριετιαν δημοσιεύονται θεολογικά πραγματέια, προτιμωμένων των εις την εκκλησιαστικήν ιστορίαν άναγομένων. Τά καθέκαστα θά κανονισθώ ή Σχολή. Άφίνω εις τόν άδελφόν μου Γεώργιον έκατόν χιλιάδας δραχμάς διά την προίκισιν των θυγατέρων του. Άφίνω εις τό Εκκλησιαστικόν Όρφανοτροφείον Βουλιαγμένης, εις τό Άσυλον άγίου Ανδρέου Αθηνών.

εις τὸ Ἄσυλον ἁγίου Σπυρίδωνος Πειραιῶς καὶ εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν ἁγίου Ἰωάννου Μαδύτου (Ἀθηνῶν) ἀνά εἰκοσιπέντε χιλιάδας δραχμᾶς.

Ὁ ἀδελφός μου Πέτρος θὰ κρατήσῃ εἰς πλήρη κυριότητα τοῦ τὸ τυπογραφείου, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως μερμινῶ περὶ συντηρήσεως τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν Βύθαλιας καὶ ὅπως δημοσιεύῃ τὴν «Θεολογίαν» ἐφ' ὅσον χρόνον ἠθέλε κρῖνῃ ὁ ἀγαπημένος μου Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, πρὸς δημοσίευσιν τῶν τυχόν καταλοίπων μου. Πρὸς τοῦτο δὲ θὰ παραδοθῶσιν εἰς αὐτὸν πάντα τὰ χειρόγραφα μου.

Ἐπὶ τοῦ τάφου μου νὰ γραφῇ ἡ φράσις τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσόστομου «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν, Ἀμήν». μετὰ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεώς μου 1818 καὶ τοῦ θανάτου μου. Συγχωρῶ πάντας τοὺς τυχόν λυπήσαντάς με καὶ ἰκετεύω τὸν Ἅγιον Θεὸν ὅπως ἐν τῷ ἔλατῳ Αὐτοῦ ἐλέει συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας μου.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 18 Ἀυγούστου 1938.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος.

Ο ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΣΤΑΝΤΟΣ ΠΡΩΘΙΕΡΑΡΧΟΥ

Ἐστὶ [22]. Βεβῶ πέθος ἔλληξεν σήμερον τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὸν τοσον σενῶς συνδεδεμένως μαζὴ τῆς Ἑλληνικῆν λαόν.

Ἀπότομος καὶ ἐπίπονος ἀσθένεια ἐστέρησε τὴν Ἐκκλησίαν μας τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς, ἀρχηγοῦ, ὁ ὁ οποίος, ἐπὶ δεκαπέντε ὅλα ἔτη, διηύθυνε τὰς τύχας τῆς με σεμνότητι, σοβαρότητα καὶ διπλωματικὴν ἰκανότητα οὐ τὴν τυχούσαν, κατορθώσας νὰ τὴν ἐξαγάγῃ ἀλώβητον ἀπὸ τῶν δυσχερεῖς περιστάσεις καὶ τῶν δοκιμασιῶν.

Ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκλησιαστικὴ σταδιοδρομία συνεβάδισε πάντοτε με μίαν ἀξιοπρόσθετον πνευματικὴν παραγωγὴν, εἶνε ἀξίος νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ μετὰ τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἡ λαμπρὰ σιὰρὰ συνεχίζεται ἀδιάσπαστος ἀπὸ τῶν πρώτων μεταχριστιανικῶν αἰώνων μέχρι τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ μετὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς θὰ ἀποτελέσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν τῆς πνευματικότητός τῆς καὶ τῆς μεγάλης συμβολῆς τῆς εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Ἄν τὸς Ἕλληνας, ὅμως, χριστιανούς ἡ μνήμη τοῦ Χρυσόστομου Παπαδόπουλου θὰ μείνῃ συνδεδεμένη μετὰ τὰς ἀναπέρας χριστιανικὰς ἀρετὰς, αἱ ὁποῖαι τὸν ἐξασφαλίσειαν καὶ αἱ ὁποῖαι τὸν κατέστησαν ποιμένα πολυτίμων καὶ ἀληθινῶν τοῦ Χριστοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας πληρώματα.

Ἐθνος [22]. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἦτο κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν ὁ σφώτερος ἐκ τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν, δυναμὸς νὰ συγκριθῇ μετὰ τοὺς λαμπροτέρους ἐκ τῶν ἱεραρχῶν, οἵτινες ἐκλείσαν κατὰ τὸ παρελθὸν τοὺς ἀρχιερατικούς θρόνους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀρτιωτάτη ἐπιστημονικὴ του κατάρτισις, ἡ εὐφροδία του, ἡ ἰκανότης τῆς προσαρμογῆς ὅλων τῶν ἁφρώνων τὴν Πίστιν εἰς τὸ πρακτικὸν ἐπίπεδον τῆς Ζῆς, τὸν ἀνέδειξαν ὡς ὑπέροχον διδάσκαλον, ρήτορα, ἱστορικὸν συγγραφέα καὶ προσηλυτικὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀρετὴ του δὲν ὑπελείπετο τῆς σιφίας του. Τὰ κολλασματὸν ἔργον του δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἱστορηθῇ ἐν τῇ πληρότητι του εἰς ὀλίγας γραμμὰς ἢ ἔστω καὶ εἰς ὀλίγας στήλας... (Β. Βεκιαρέλλης)

Ἀθηναϊκὰ Νέα [22]... Εἶνε ἰδιαιτέρας ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι παρὰ τὰ πολλαπλά καὶ βαρῦντα καθήκοντα του ὡς ἀρχιεπισκόπου τῆς πρωτεύουσῆς καὶ ὡς ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας οὐδέποτε ἐληφθόντην ἡ ἐγκατελείπει τὴν ἐπιστήμην ὡς μαρτυροῦν αἱ συχνὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἀνακοινώσεις του καὶ τὰ ταπεινὰ του δημοσιεύματα... Ἄλλ' ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ἐστάθη παραλλήλως εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του ὡς ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Μολοντοῦ ἡ δρασὶς του εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα συμπληρῆται με μίαν κάπως ἀρκετὰ πολυτάραχον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐποχὴν, ὑπῆρξεν ἐν τού-

Εἰς τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου ἦτο προσηρτημένος καὶ ὁ κάτωθι πίναξ :

«Καταθέσεις εἰς Τραπεζάς

α) Ἡ ὑπ' ἀριθ. 98548 καταθέσις ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἀνήκει εἰς τὸ ἐν τῇ Μονῇ Πετράκῃ ἰδρυόμενον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον. Τὸ δι αὐτὸ ποσὸν ἐλήφθη ἐξ ἀποζημιώσεως τῆς Γερμανοῦ σκολῆς.

β) Ἡ ὑπ' ἀριθ. 84426 καταθέσις ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, προελθούσα ἐξ ἐκποιήσεως οἰκοπέδων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀνήκει εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν.

γ) Ἡ ὑπ' ἀριθ. 81187 καταθέσις ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ εἶνε προσωπικὴ ἡμῶν καταθέσις, ὡς καὶ ἡ ἐν τῇ Τραπεζῇ Ἀθηνῶν—παράρτημα ὁδοῦ Μητροπόλεως καὶ πᾶσα ἄλλη τυχὸν ἐν Τραπεζῇ ἢ ἐν Ταμιευτηρίῳ καταθέσις.

† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος.

τοῦ ἱεραρχημένου καὶ γαίμου. Ὑλο τὴν ἡγεσίαν του ἡ ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία κατάρθρωσε νὰ ὑπερβῇ παντοῦτα ὅσα δύσκολα προσκόμματα, τὰ ὁποῖα διαρκῶς συνήντα εἰς τὸν δρόμον τῆς καὶ νὰ ρυθμίσῃ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐκάστοτε τῆς παρουσιάσθησαν με πνεῦμα ἀφ' ἐνὸς φιλοπρόδοτον καὶ συγχρονισμένον καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑποτακτικὸν καὶ προσηλωμένον πρὸς τὰς βασικάς καὶ ἀδιαφθόρου ἀρχὰς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς πειραδόμεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς καθαρῶς ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν πρόδοτον καὶ ἀνάπτυξιν ὄχι μόνον τῆς θρησκευτικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου ζωῆς τοῦ ἔθνους εἶνε ἀξία κἀνε σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως... Δὺο ἀκόμη φωτεινὰς πλευρὰς τῆς δράσεώς του ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν. Τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐπέδευε καὶ τὰς ἀδιαιπτοὺς προσπάθειάς τὰς ὁποῖας κατέβαλε διὰ νὰ εὐθεθοῦν αἱ συνεννοήσεις αἱ ὁποῖαι τὰ τελευταῖα ἔτη διεξάγονται μετὰ τῆς ὀρθοδόξου καὶ τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὰ ἀφορῶντα τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀσκασιν τῆς φιλανθρωπίας. Ἀπειθεῖς μάρτυρας ἔχομεν τὸ ὄργανοτροφεῖον τῆς Βουλγαγμένης, τὸ ἀγαθοεργὸν αὐτὸ ἀγαθοεργοῦ ψυχῆς δημοσφύγημα, τὸ φιλότιμον ταμιεῖον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, τὰ διανεμόμενα κατὰ τὰς μεγάλας ἐξορτὰς βουθήματα καὶ τόσα ἄλλα...

Ἑλλ. Μέλλον [23]: Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ διαπρεπέστατος Ἱεράρχης, ὁ εὐσεβῆς καὶ εὐγενὴς καὶ μεγαλόπνοος κληρικὸς, ὁ σοφὸς Καθηγητὴς καὶ χαλκέντερος συγγραφεὺς καὶ ἀκαταπόνητος Διδάσκαλος, ὁ στοργικὸς καὶ μελιχρὸς καὶ καλοκάγαθος Πατὴρ καὶ Φίλος, ὁ ὀλιγαρκῆς καὶ μετριοφύων καὶ σεμνὸς, ὁ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν παράδειγμα, ὁ εὐσεβῆς καὶ ἐνάργετος, ὁ ἀψυχὸς καὶ ἀκατάγνητος, ὁ Κληρικὸς, ἄμα καὶ «κύριος», ὁ εὐσεβῆς Μυσταγωγός, ἡ μεγάλη καὶ ἐξέχουσα φυσιογνωμία τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, τὸ σέμναμα καὶ ἀγλαΐσμα καὶ ἐγκαλλώπισμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Θεολογίας, ἡ παγκοσμίως τιμηθεῖσα καὶ διεθνῶς ἀνομολογηθεῖσα μεγάλη ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ Κορυφὴ... Οὐδὲ εἰς ἄρθρα οὕτω εἰς μεμονωμένας διατριβάς ἢ βιβλία, εἶνε δυνατόν νὰ δοθῇ πλήρης ἐπιστημονικὴ βιογραφία Ἀνδρὸς τηλικαύτης πολυμικρῶς δράσεως καὶ ἀνατομίας τῆς Μεγάλης Αὐτοῦ Φυσιογνωμίας... Ὁλόκληρος ὁ βίος τοῦ ἀειμνήστου Πρωθιεράρχου ὑπῆρξεν ἐν ποιητικῷ, ὅτι ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς καὶ ἀνώτερον, τὸ δὲ τέλος Αὐτοῦ ὑπῆρξε τέλος Ἀνδρὸς ἁγίου, τέλος Β.βλικῶ Ἀνδρὸς... (Δ. Ι. Φιλίππου)

Καθημερινὴ [23]... Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Α. Παπαδόπουλου ἐλάττει ὁ σφώτερος ἱεράρχης ὄχι μόνον τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης «Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας». Ἄλλ' ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος ὑπῆρξεν ἀναμφόβως καὶ διαπρεπέτερος εἰς τὰ γράμματα πάντων τῶν προκατόχων του μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ πολυγραφώτερος

των εκκλησιαστικῶν ιστοριογράφων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Κατέστη δὲ τοιοῦτος ὄχι μόνον διὰ τῆς εὐφυΐας του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σπανίας ἐργατικότητός του. Ἡ δεκαπενταετής αὐτοῦ ποιμαντορικὴ δράσις συνδέεται ὄχι μόνον πρὸς τὸ σημαντικὸν γεγονός τῆς καθιερώσεως νέων ἀρχῶν ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς Ἱεραρχίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀφομοίωσιν τῶν νέων χωρῶν καὶ τὴν καταπολέμησιν τῶν προπαγανδῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Οὐνίας καὶ τῆν φιλανθρωπίαν. Ὁ ὄγκος τῶν ἐργασιῶν του εἶναι τῶσον μέγας, ὥστε δικαίως προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν. Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ὑπῆρξε φωτεινὸν δι' ὅλους τοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὴν μελέτην τοῦ λαμπροῦ καὶ πλουσίου εἰς δραματικὰ γεγονότα ἐκκλησιαστικοῦ παρελθόντος τῆς πολυπαθοῦς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Διότι ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος ἡμῶν ἐξέθετε τὰ γεγονότα καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας μετὰ θέρηης σπανίας, μαρτυρούσης πόσον ψυχικῶς μετέιχε τῶν μελετῶν του καὶ πόσον βαθέως ἠγάπα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, ὑπὲρ τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ ὁποίου πολλὰ προσέφεραν. Ἐξῆσεν εἰς ἐποχὴν πολὺ δυσχερῆ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀρκοῦντως ἀνώμαλον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον του συνήτησε πολλὰς δυσχερείας, εἰς τὰς ὁποίας διεκρίθη διὰ τὴν προφύτητα καὶ καλωσύνην τοῦ χαρακτήρος του, ἣν ἐπέδειξεν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμᾶς. Διὰ τῶν πολλῶν συγγραφῶν αὐτοῦ ἐπλούτισε τὴν ἑλληνικὴν Θεολογίαν καὶ ἐκράτησεν ὑψηλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνοῦ Ἱεράρχου. Εἰς μακρὰν ἀλυσιν τῶν Ἑλλήνων Ἱεραρχῶν, δοσοδιέπρεψαν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ εἰς ἀκόμη, ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος...
(Γερ. Ι. Κονιδάρης)

Messenger d'Athènes (23): . En Mgneur Chrysostomos, l'Eglise de Grèce et l'Orthodoxie perdent un de leurs chefs les plus éminents. A une haute vertu chrétienne, il joignait une haute culture intellectuelle, une grande largeur de vues, une forte éloquence et un don d'écrivain. Il fut certainement l'historien le plus remarquable de l'Eglise orthodoxe de nos jours. Mais il sut aussi diriger l'Eglise de Grèce au milieu des conditions délicates que lui avaient créées les condit ons politiques du pays. Et il fut en mesure de la représenter dignement dans des réunions à l'étranger où fut discutée la possibilité d'un rapprochement des Eglises. On lui doit beaucoup eu ce qui concerne les relations actuelles de l'Orthodoxie et de l'Anglicanisme... On le trouvait à la tête de toute œuvre de charité, de solidarité sociale, non seulement par devoir de sa haute dignité mais par conviction profonde...

Ἐλ. Βῆμα [23]. Εἰς ἡμᾶς ἀπομένει μόνον νὰ παραστήσωμεν τὴν σημασίαν τοῦ μεγάλου κενοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ θάνατος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας δημιουργεῖ ὄχι μόνον εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλοκληρον τὸν ἑλληνικὸν κόσμον. Διότι καὶ αὐτὸς ἰδιαιτέρως τὸν ἐξετίμα καὶ τὸν κλαίει μὲ εὐλικρινῆ δάκρυα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος δὲν ὑπῆρξεν οὔτε τυχαίος, οὔτε συνήθης Ἱεράρχης. Ὑπῆρξε μία ἰσχυρὰ προσωπικότης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ μέσῳ αὐτῆς ἐπέδρασε ζωηρῶς ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὸ κοινωνικὸν ἔργον του συναγανίζεται εἰς ἀποτελέσματα τὸ καθαρῶς διοικητικὸν καὶ ἐπιστημονικόν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς διοικήσεως του ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐξυψώθη καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπιθῇ ἢ ἐπὶ τῆς θερησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς διαπαιδαγωγήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αἱ ἐκκλησιαστικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν ὁποίων δυστυχῶς δὲν ἐπόφθασε νὰ ἴδῃ τὴν πλήρη ἐφαρμογήν, θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργήσουν ἀκόμη στενώτερον τὸν σύνδεσμον μετὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ κοινωνίας, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ κοινοῦ πενθοῦν σήμερα τὴν ἀπώλειάν του.

Βραδυνῆ [24]. Ὑπῆρξεν ὁ σοφὸς πνευματικὸς ὁδηγὸς τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ὑπῆρξεν ἐπίσης καὶ ὁ καλὸς καὶ συνετὸς καὶ φιλόνητος ποιμὴν, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον θὰ παραμείνῃ ὑποδειγματικόν...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ κύκνειον τῆς γραφίδος του.

Μεταξὺ τῶν χειρογράφων καταλοίπων τοῦ ἀείμνηστου Ἱεροθεοῦ εὐρέθη καὶ τὸ ἀκόλουθον σημείωμα, γραφέν μὲν πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν Στήλην τῶν Παρατηρήσεων τῆς «Ἐκκλησίας», καταλειφθὲν δὲ ἡμιτελές, πάντως διότι σφοδρὰ ἀδυναμία κατέλαβε τὴν γράφουσαν χεῖρα. Ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον χειρόγραφον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικώτατον τῆς εὐλαβοῦς αὐτοῦ προσηλώσεως εἰς τὰ ἱερά τῆς Ἐκκλησίας θέσμιμα, ὃ, ἀεῖποτε ὑπῆρξεν ὑποστηρικτῆς καὶ ὑπεραχῶς.

Τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τοῦ πολυτίμου τούτου πρωθιεραρχικοῦ χειρογράφου τὸ αὐτόγραφον παρατίθεται ἐν ταῦθα ἐν πανομοιότυπῳ.

Ἡ Ἱερά Συνάξαις
 Ἐπιμετροῦσα τὴν ἑκκλησίαν
 τῶν Κυρίων καὶ τῶν ἁγιοπαιδῶν
 αὐτῶν διὰ τὴν χάριν. Ἡ Ἱερά Συνάξαις
 τῶν ἁγίων τῆς ἑκκλησίας
 ἐπιπέσει τῇ Ἱερᾷ Συνάξει, ὡς
 εἶναι τῆς ἑκκλησίας τῆς ἁγίας,
 ἀρετῆς ὡς τῶν ἁγίων καὶ
 καὶ τῶν ἁγίων τῆς ἑκκλησίας
 τῆς ἁγίας. Ἡ Ἱερά Συνάξαις
 γὰρ οὐκ εἶναι οὐκ εἶναι,
 ἔστιν ἡμεῖς κατὰ τῶν
 ἁγίων ἢ κατὰ τῶν ἁγίων,
 ἡμεῖς οὐκ εἶναι, τὴν Ἱερά Συνάξαις
 γὰρ οὐκ εἶναι οὐκ εἶναι,
 ἀπὸ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν
 καὶ τῶν ἁγίων, ὅτι ἡ διοίκησις αὐτῶν
 τῆς ἑκκλησίας ἐπιμετροῦσα, ἀνα
 ἔστιν ἡμεῖς οὐκ εἶναι οὐκ εἶναι,
 ἡμεῖς οὐκ εἶναι οὐκ εἶναι,
 ἀπὸ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν καὶ
 τῶν ἁγίων, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν,
 καὶ τῶν ἁγίων τῆς ἑκκλησίας
 τῆς ἁγίας ἀρετῆς, καὶ τῶν ἁγίων.

αὐτὸν τὸν Κύριον. Πεῖρα πολλῶν ἤδη εἰδῶν καθώρισεν τὸν μηχανισμόν, καθ' ὃν λειτουργεῖ τὸ διοικητικὸν τοῦτο σῶμα, ὅπερ ἐφοσιώμενον κατὰ νόμους πολιτικῶς ἔδει νὰ λειτουργῇ καὶ κατὰ κανόνας ἱερούς, ἐνῶ δὲν συμβαίνει νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε συμ-

φρονία τῆς νομικῆς πρὸς τὴν κανονικὴν ἀντίληψιν. Ἡ πολυχρόνιος λειτουργία τοῦ σώματος τούτου, καθαριασθέντος δι' αὐτῆς, ἐδημιούργησεν ἤδη παράδοσιν καὶ καθώρισε τὸ διέπον αὐτὸ πνεῦμα, ἡ ἐπικράτης τῶν ὁποίων, κατὰ τὰς ἐναλλασσομένας περιόδους, ἀσφαλίζει τὴν κανονικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν καὶ διακρατεῖ ἀμειώτονον τὸ κύρος αὐτοῦ.

Ὅχι ἦτιον οἱ ἱεροὶ κανόνες προβλέπουσι καὶ ἀνώτερον τῆς Συνόδου ταύτης πνευματικὸν σῶμα, τὴν Ἱεραρχίαν. Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ὀργανικῆς μορφώσεως αὐτοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι γνωστὴ, ὡς πρόσφατος, ἄλλως τε, μάλιστα πρὸς ὀλίγων ἐτῶν ἀρξάμενη καὶ διαμορφωμένη εἰσέτι. Διὰ τῆς Ἱεραρχίας διακρήθη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ Ἐκκλησία, δι' αὐτοῦ διοικούνται καὶ σήμερον πᾶσαι σχεδὸν αἱ Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ αὐτοτελὲς τοῦτο σῶμα τῆς διοικήσεως Συνόδου, διαμορφοῦται, κατ' ἀνάγκην, τὸ ἀνώτατον σῶμα τῆς Ἱεραρχίας οὐχὶ ὡς διοικητικόν. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὴν παρούσαν περίοδον τῆς Ἱεραρχίας Συνόδου ἀπέκειται ὁ καθορισμὸς τῶν καθηκόντων καὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο Συνόδων, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἐξοχωτάτου ἐπὶ τῶν Θεοσκευμάτων καὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ, ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ἐγκρίνη νομοθετικῶς πᾶσαν σχετικὴν πρότασιν τῆς Ἱεραρχίας Συνόδου. Ὁφείλομεν δὲ νὰ ἐξάρωμεν καὶ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καθόλου καὶ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τὰς προσπαθείας πρὸς ἐπίσχυρον τοῦ θεοσκευτικοῦ αἰσθηματος παρὰ τῷ λαῷ καὶ τὴν ἰδιαιτέραν στοργὴν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Εἰς τὴν στοργὴν ταύτην καὶ τὸ εὐκρινὲς ἐνδιαφέρον ὀφείλεται ἡ γενομένη ἤδη ἀνοθεώρησις τῶν νόμων περὶ Ἐνοριῶν καὶ Ἐνοριακοῦ Κλήρου καὶ περὶ ἀποδοχῶν καὶ συντάξεων αὐτοῦ. Τοῦ τελευταίου τούτου ἀναμένεται ἡ δημοσίευσίς, ἐξ αὐτοῦ δὲ κυρίως θὰ κριθῇ ἀσφαλῆστερον καὶ ἡ ἀξία τοῦ Ἐνοριακοῦ νόμου.

*Ἔμνη ἰδανταί εὐχαριστεῖται ὁμοίως
καὶ ἐπὶ τὴν ἰδανταί εὐχαριστεῖται ὁμοίως
κατὰ τὴν ἰδανταί εὐχαριστεῖται ὁμοίως
κατὰ τὴν ἰδανταί εὐχαριστεῖται ὁμοίως
κατὰ τὴν ἰδανταί εὐχαριστεῖται ὁμοίως*

* Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 39-40 φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας» σ. 25 ἡ πρώτη γραμμὴ τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «τὰ διδάγματα» παρατηρήσεως ἀναγνωστέα «ἡ δέσις καὶ ἡ κάθαρσις» (ἀντὶ «ἡ θέσις»), ἐν δὲ τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ (ἀριθ. 41-42) σ. 341 αἱ περὶ τὸ τέλος τῆς δευτέρας Παρατηρήσεως λέξεις «ἐννομον καὶ εὐνομον» ἀναγνωστέα: «ἐννομον καὶ εὐνομον».

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΗΣ

Τύποις «Φοῖνικας» ὁδὸς Ἀσωνάτου 4, Τηλ. 54-229

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος καθ' ὅλην τὴν λήξαν ἐβδομάδα δὲν συνήλθεν εἰς συνεδρίασις λόγῳ πένθους ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἐκκλησίας κυροῦ Χρυσοστόμου.

Ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας Συνόδου ἀδειαι ἀπουσίας δι' Ἀθήνας καὶ διὰ λόγους ὑπηρεσιακοῦς δεκαπενθήμερος ἐπὶ τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Τρίκκης καὶ Στεγῶν κ. Πολυλάργῳ, δεκαπενθήμερος ἐπὶ τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ. Προκοπίῳ καὶ πενθήμερος ἐπὶ τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Κεφαλληνίας κ. Γερμανῷ.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τύποις τῆς «Εἰσαγωγῆς: εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς» τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Βισιλείου Ἀντωνιάδου ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Τραπεζοῦντος καὶ Φθιώτιδος περατώσασα τὸ ἔργον αὐτῆς: ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τὴν ἀπολογητικὴν αὐτῆς: ἐκθεσιν. Κατ' αὐτὴν εἰσεπρόχρησαν ἐν ὄλῳ δρχ. 75.983. Τὸ περιεῖψαν ἐκ τῆς διαχειρήσεως ποσὸν ἐκ δρχ. 18.530 ἐνεκρίθη ὅπως δοθῇ εἰς τὴν χήραν τοῦ ἀειδίου καθηγητοῦ.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ (23) τελομένης τῆς ἐνάρετος τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἀ' Ἐκατονταετηρίδος τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἐν τῷ Παρθενῶν, ὁ Τοποτηρητῆς τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ θρόνου Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος πρόεστη τῆς ἀνασκηρίου προσευχῆς, καθ' ἣν ἔψαλε χορωδία τῆς Βυζαντινῆς Σχολῆς τοῦ Ὁσίου Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ αὐτῆς: κ. Παπᾶ. Παρήσαν ἡ Α. Μ. ὁ Βισιλεύς, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας, μετὰ τῶν προηγουμένων ἐν Ἐθῆνῃ: καὶ Δικατερίνης καὶ τοῦ Πρίγκητος Γεωργίου, ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῶν διπλωματικῶν σῶμα, τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας μετὰ τῶν ἐταίρων αὐτῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι διαφόρων χωρῶν, καὶ πολλοὺς κόμπος τῶν γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ [1]

Πρὸς τὸν μοναχὸν Διονύσιον Ἀιδουάδην (ἀγνωστοῦ διαμονῆς)

Προσκαλεῖται νὰ ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱεραρχίας Μητροπόλεως Κίτρους τῇ 16ῃ Νομβρίου 1938, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρᾳ 10ῃ π. μ., ἵνα δικασθῆς διὰ τὴν ἐπὶ δραπέτευσίς ἐκ τοῦ Μισοχίου τῆς Μακροννησίου: κατὰ σοῦ κατηγορίας.

Προσπεδηλοῦμεν δὲ σοι, δι' ἐν ἣ περιπτώσει δὲν προσέλθῃς: θὰ δικασθῆς ἐρήμην.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 20ῃ Ὀκτωβρίου 1938
Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Κίτρος: Κωνσταντῖνος

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους

Καλιῦμεν τοὺς βουλομένους: καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προτόνια, ὅπως ἐντός μηνὸς ἀπὸ σήμερον ἤτοι μέχρι 20ῆς Νομβρίου ἐ. ε. ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀναγκαστικοῦ νόμου 1369)38 ἄρθρ. 66 καὶ 68 ὁριζόμενα πιστοποιητικὰ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυσιν ὑποψηφίων ἱερέων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χηρῆσεως: ἐνορίας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Κοιμ. Θεοτόκου Πιληγαμτέλων. Ἐν Κατερίνῃ τῇ 20ῃ Ὀκτωβρίου 1938 † Ὁ Κίτρος: Κωνσταντῖνος.

Ἱ. Μητρόπολις Μυτιλήνης

Κενοθεσίως τῆς θέσεως τοῦ ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἁγίων Θεοδώρων Μυτιλήνης, προσκαλοῦνται οἱ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀναγκαστικοῦ νόμου 1369)1938 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων», (ἄρθρα 67 καὶ 73) προσόντα, νὰ υποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικὰ μέχρι μέχρι τέλους Νομβρίου ἐ. ε. Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 20ῃ Ὀκτωβρίου. † Ὁ Μυτιλήνης: Ἱάκωβος.